İŞKUR

2012

HAKKARİ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

HAKKARİ ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

(2012)

Bu rapor Kamu İstihdamı Geliştirme Projesi kapsamında Hakkari Çalışma ve İş Kurumunda İş ve Meslek Danışmanı Cahit AKBAŞ tarafından hazırlanmıştır.

SUNUŞ

İşgücü piyasasının en temel problemlerinden biri iş arayanlar ve eleman arayanlar arasındaki eşleşme problemidir. Eşleşmemenin temelinde işsizlerin işverenlerce talep edilen eğitim ve beceri düzeyine sahip olmamaları ve işçilerin önerilen ücret ve çalışma koşullarını kabul etmemeleri yatmaktadır. Bu nedenle mesleki bilgi ve beceriye sahip nitelikli eleman yetiştirilmesi konusunda, Çalışma ve İş Kurumu'nun sunduğu aktif işgücü uyum hizmetleri daha da önemli hale gelmiştir.

Açık işlerin kapatılması için kilit unsur işverenin ihtiyaçlarının karşılanabilmesidir. Bu da ancak nitelikli eleman yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır. Çalışma ve İş Kurumu kamu ve özel sektör işverenleri ile işbirliği kapsamında istihdamı artırmaya yönelik mesleki eğitim kursları, iş başı eğitim programları, girişimcilik kursları ve benzeri projeler geliştirerek işgücü piyasasında etkinliğini artırmaya çalışmaktadır.

Bu etkinliğin dahada artırılması için eşleşme problemlerini ortaya çıkartacak ayrıntılı veri setlerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda 81 il itibariyle İşgücü Piyasası Talep Araştırması aynı yöntemle iller arası karşılaştırmalara da olanak sağlayacak şekilde yeniden planlanmıştır. Avrupa Birliği Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında Hakkari İlinde İşgücü Piyasası Talep Araştırması eylül ve ekim aylarında Hakkari il ve ilçelerinde 10 ve üzeri işçi çalıştıran işyerlerinde uygulanmıştır. Araştırma sonuçları Hakkari ili işveren ihtiyacını ortaya çıkararak daha doğru istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Hakkari işgücü piyasası analiz çalışmasında emeği geçen Hakkari Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü personeline, işsizlikle mücadelede vermiş oldukları katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Orhan ÂLİMOĞLU

Hakkari Valisi

ÖNSÖZ

Ülkelerin kalkınmasının temeli olan istihdamın artırılması; işsizliğin azaltılması, işgücü piyasasının geliştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır.

Ulusal politikaların oluşturulmasında ülke genelinde yapılan İşgücü Piyasası Analizleri (İPA) önem kazanırken, yerel politikaların oluşturulmasında yerel işgücü piyasası analizleri önemlidir.

Yerel işgücü piyasası analizleri bölgesel farklılıkların izlenmesi, İİMEK gibi yerel yönetişim mekanizmalarına işlerlik kazandırılması, yerel düzeyde işveren ve iş arayan eşleştirmelerinin sağlanması, orta vadede işverenler tarafından talep edilen becerilerin işsizlere kazandırılması ve uygulanan işgücü politikalarının etkilerinin izlenmesinde son derece önemli çalışmalardır. İPA sadece mevcut beceri ihtiyaçlarını değerlendirmekle kalmaz, uzun vadeli bir bakış açısı da oluşturur. Yani gelecekteki ihtiyaçları öngörerek bu ihtiyaçlara aktif olarak yön vermeyi sağlayan istihdam ve eğitim politikalarının oluşturulmasında da kilit çalışmalar, İşgücü Piyasası Analizleridir.

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesi ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu rapor bu hedef doğrultusunda Hakkari ilinin işgücü piyasasını ortaya koymak üzere hazırlanmıştır. Yayında, Hakkari ili işgücü piyasası arz boyutu, eldeki mevcut veriler, talep boyutu ise İşgücü Talep Araştırması sonuçları kullanılarak analiz edilmiştir.

İşgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile 2012 yılından başlayarak yılda bir kez olmak üzere periyodik işgücü piyasası talep araştırması yapılması planlanmıştır. Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ve Hakkari Valiliği desteği ile uygulaması ilk kez 2012 Eylül ve Ekim aylarında yapılan bu araştırma ile Hakkari ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. Araştırma 10 ve daha fazla çalışanı olan özel sektörde faaliyet gösteren yerel birimlere uygulanmıştır.

Bu rapora kuşkusuz en büyük destek, değerli zamanlarını ayırarak araştırmamızı cevaplayan işverenlerimizden gelmiştir. Onların cevapları bize gelecek çalışmalarımızda rehberlik edecektir. Araştırma bilgi formunu cevaplayan tüm işverenlerimize teşekkür eder, yayının İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu, işverenler, akademisyenler ve araştırmacıların çalışmalarında yararlı olmasını dilerim.

Ahmet KIZILKAYA

Çalışma ve İş Kurumu Hakkari İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... ***iii***
KISALTMALAR ..... ***vi***
GİRİŞ ***5***

BİRİNCİ BÖLÜM ***6***
İŞGÜCÜ PİYASASISININ GENEL GÖRÜNÜMÜ ***6***
İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN *6*
EKONOMİK GÖSTERGELER *6*
NÜFUS GÖSTERGELERİ *7*
EĞİTİM GÖSTERGELERİ *9*
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ *100*
İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ *23*

İKİNCİ BÖLÜM ***299***
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI ***299***
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM *3030*
AÇIK İŞLER *333*
SONUÇ ***423***
KAYNAKÇA ***488***
EKLER ***49***
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu *49*
Ek 2- Araştırma Yöntemi *511*
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü *533*
Ek 4- Ek Tablolar **59**
Ek 4a- Arz Tabloları **60**
Ek 4b- Talep Tabloları **60**

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Yaş Bağımlılık Oranları, %, 2011 8
Grafik 2. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011 9
Grafik 3. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, , 2010 100
Grafik 4. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRB2,%,2011 111
Grafik 5. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRB2,%,2011 12
Grafik 6. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TRB2,%,2011 122
Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRB2,%,2011 13
Grafik 8.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, %,2011 13
Grafik 9. Türkiye ve TRB2 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011 15
Grafik 10. Türkiye ve TRB2 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011 15
Grafik 11. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TRB2,%,2011 15
Grafik 12. Eğitim Durumuna Kayıtdışılık, TRB2,%,2011 16
Grafik 13. İşteki Duruma Göre Kayıtdışılık Oranı,TRB2,%,2011 16
Grafik 14. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRB2,%,2011 17
Grafik 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011 18
Grafik 16. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011 18
Grafik 17. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TRB2,%,2011 2020
Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TRB2,%,2011 211
Grafik 19. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı,TRB2,%,2011 222
Grafik 20. Kayıtlı İşsizler İçinde Öğrenim Durumuna Göre Kadın Payı,, %,2011 .....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**5
Grafik 21. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları,Hakkari,%,2011 266
Grafik 22. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012 30
Grafik 23. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012 31
Grafik 24. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,% 32
Grafik 25. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012 344
Grafik 26. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012 344
Grafik 27. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012 355
Grafik 28. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012 366
Grafik 29.Açık İşler İçin Talep Edilen Eğitim Düzeyiler,%,2012 377
Grafik 30. Açık İşler İçin Talep Edilen Beceri Düzeyleri, %, 2012 398
Gırafik 31. Açık İşlerin Karşılanma Yolları, %, 2012 38
Grafik 32. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012 39

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları 9
Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2002-2012 10
Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TRB2,2011 11
Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRB2, bin kişi, 2011..... 12
Tablo 5.Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TRB2, %, 2011..... 133
Tablo 6. İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, bin kişi, 2011 14
Tablo 7. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRB2, bin kişi, 2012 19
Tablo 8. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRB2, bin kişi, 2011 19
Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRB2, bin kişi, 2011 20
Tablo 10.Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRB2, bin kişi, 2011..... 211
Tablo 11. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TRB2, bin kişi, 2011..... 222
Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011..... 244
Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011 244
Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2011..... 255
Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2011 256
Tablo 16. Açık İşlerin Dağılımı, 2011..... 277
Tablo 17. İşe Yerleştirilenler ve İşe Yerleştirme Oranı, , 2011..... 277
Tablo 18. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2011 277
Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2011..... 28
Tablo 20.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2011 28
Tablo 21. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı,2011 28
Tablo 22: Sektörlere göre çalışan oranları ,%..... 31
Tablo 23. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı ,% 33
Tablo 24. En fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı ,% 36
Tablo 25. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler,%..... 39
Tablo 26. Diğer Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, % 40
Tablo 27: Sektörlere göre net istihdam değişim oranı,% 42

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

HİA: Hanehalkı İşgücü Anketi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İO: işsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

İPTA: İşgücü Piyasası Talep Araştırması

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

2011 yılı sonuçlarına göre Hakkari ilinin %88'i çalışma yaşındadır. Hakkari ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasıyla aynıdır. Türkiye ve Hakkari ilinide nüfusun %77'si il/ilçe merkezinde ikamet etmektedir.

2011 yılı verilerine göre Hakkari göç veren bir ildir. Net göç hızı binde -1,31'dir ve il, göç veren 58 il içinde en yüksek net göç hızına sahip 52. ildir. Göç verdiği nüfusun en önemli bölümünü 15-44 yaş grubu oluşturmaktadır. İlin işgücü piyasasına katkıda bulunacak olan nüfusu il dışına çıkarken, 45-49 yaş grubundan itibaren Hakkari iline geri dönüş yaşanmaktadır. 2012 yılı verilerine göre toplam il nüfusu önceki yıla göre 7.817 kişi artarak 272 bin 982 kişi olmuştur.

2011 yılı verilerine göre Hakkari ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu Türkiye ortalamasının üstünde pay alırken çalışabilir nüfus[1] Türkiye ortalamsının altında pay almaktadır, yaşlı nüfusun payı da türkiye ortalamasının altındadır. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları[2] da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 20,5 puan üstünde seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 6,9 puan altındadır. Bunun sonucunda da Hakkari ili toplam yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 14,6 puan üzerindedir

15+yaş nüfusun %12 si okur yazar değildir. Nüfusun % 12'si sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%67)[3] lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il Türkiye ortalamasından (%64,3) daha yüksek bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun %73'i, diploması olmayanların da %62'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece %22'si lise ve dengi okul mezunu, %6'sı yüksek eğitimlidir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Hakkari ilinde dikkati çeken önemli husus işsizlik oranının yüksek olmasıdır. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle % 17,4'dir. Bu oran ile en yüksek işsizlik oranına sahip 80. ildir. İşgücüne katılım oranı % 40,1'tür. İstihdam oranı % 33,1 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının %5,5 üstündedir. Yıllar itibariyle Hakkari'de işsizlik , işgücüne katılım ve istihdam oranlarının arttığı, görülmektedir.

Hakkari sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması itibariyle 81 il içinde 80. sıradadır. İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay hem düşük hem de istikrarlı değildir.

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Hakkari ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde ilde gerçek kişi-ticari işletmelerin açılıp kapanma oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 2011 yılında ilde kurulan işletme sayısı 116 iken tasfiye halinde veya kapanan işletme sayısı38'tir, 2012 yılında ise ilde kurula işletme sayısı 127 iken tasfiye halinde veya kapanan işletme sayısı 32'dir.

---

[1] 15-64 yaş grubu

[2] Yaş bağımlılık oranı: Çalışan (15-64) her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+) kişi sayısıdır.

[3] Lise altı eğitimliler ilkokul, orta okul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

İşgücü Talebine ilişkin olarak 2012 yılı için yapılan araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 23'ü ticaret sektöründedir. Bu sektörü eş değer olan % 23 ile inşaat ve % 10 ile eğitim sektörü takip etmektedir. Dördüncü sırada % 10 pay ile ulaştırma ve depolama faaliyetleri yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre çalışanların % 46'sı inşaat, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör Türkiye'de olduğundan(imalat sektörü) farlı olarak inşaat toptan ve patekende sektörüdür. İmalat sektöründe çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların % 24'ü iken , bu oran ilde % 8'e tekabül etmektedir.Türkiye'de ilk sırada yer alan imalat sektörü ilde 6. Sırada yer almaktadır. Türkiye'de ikinci sırada yer alan idari ve destek hizmetler sektörü ilde 7. sıradadır.

İlde çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı sadece % 11'dir.

Kadın çalışanların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Örneğin çalışanlarının yarıya yakını (% 41) kadın olan İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 2, çalışanlarının %26 sının kadın olduğu Mesleki, Bilimsel ve Teknik faaliyetleri sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı %1 ,çalışanlarının % 19'nun kadın olduğu Bilgi ve iletişim faaliyetlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 7'dir.

İmalat sektörü Türkiye toplamında, hem erkeklerde hem de kadınlarda ilk sıradadır. Ancak bu durum Hakkari ili için geçerli değildir.İl genelinde çalışanların dağılımı erkekler için ilk sırada %100 oranla Elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörü yer alırken, kadınlar için ilk sırada yer alan sektör %50 oranla Diğer hizmet faaliyetleri sektörüdür.İmalat sektörüne bakıldığında Erkek çalışanların %84'ü, kadın çalışanların da %16'sı imalat sektöründedir.

İlde ana meslek gruplarının dağılımı Türkiye dağılımından farklı değildir.Hem İlde hem de Türkiye'de ilk sırada nitelik gerektirmeyen meslekler yer almaktadır.Türkiye'de ikinci sırada da profesyonel meslek grupları yer almaktadır ancak ilde ikinci sırada Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanları yer almaktadır. Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %11'ini kadınlar teşkil ederken, büro ve hizmet işlerinde çalışanların %24'nü kadın, profesyonel meslek gruplarının da %23'ü kadındır. Buna karşılık yöneticilerin sadece %5'i, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının %2'si kadındır.

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[4] iş inşaat sanayindedir. Hakkari ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler inşaat ve toptan-perakende ticarettir. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de inşaat olmakta, toptan-perakende ticaret ve eğitim sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 28'i inşaat , %26'sı ticaret, %19'u eğitim sektöründedir. Gayrimenkul faaliyetleri ile kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

İlde açık iş oranı %2'dir ve bu oran % 3,3 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

[4] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %33 ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlardır . Bu ana meslek grubunu %26 ile Profesyonel Meslek Mensupları ve %16 ile Hizmet Ve Satış Elemanları takip etmektedir.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek Ön Muhasebecidir. Açık işlerin %23'nü Ön Muhasebeciler oluşturmaktadır. Ön Muhasebecileri %16 ile Öğretmenler takip etmektedir. En çok talep edilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğer mesleklerin sıralaması şu şekildedir, %9 ile Diğer Büro Memurları,% 7 ile Bilet Satış Elemanı (Gişe/banko), %7 ile beden işçisi ,%7 ile Usta Öğretici, %5 ile Beton Pompa-Püskürtme Operatörü ve yine %5 ile Elektrik-Elektronik Teknisyenidir.

Açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus özellikler herhangi bir eğitim düzeyinin istenmemiş olmasıdır. İşverenlerin çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermiştir.

Temininde en zorluk çekilen meslek, İş Makineleri Operatörü. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %39'nun İş Makineleri Operatörü oluşturmaktadır. Bu mesleği %11 ile Diğer Özel Eğitim takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark minimum düzeydedir ve %11 ile Direksiyon Eğitmeni , %9 ile Diğer Aşçılar, %7 ile Beton Transmikser Operatörü, %7 ile Dağıtıcı (Posta Dağıtım , %4 ile Servis Garsonu, %4 ile Simit İmalat Ustası, %2 ile Kapıcı-Kaloriferci, %2 ile Büro Memuru (Genel) dur.

Araştırmaya cevap veren işyerlerinin kısa ve orta vadede almayı planladıkları eleman sayısı, çıkartmak istediklerinden farklıdır. Yani ilde kısa (31 Aralık 2012) ve orta vadede (30 Haziran 2012) istihdam artışı beklenmektedir. En çok istihdam artışı bekleyen işyerleri Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir.

Araştırmanın uygulandığı tarihe kadar Hakkari ili 10+özel yerel birim işyerlerinde alınan eleman sayısı çıkartılan eleman sayısından fazladır. Elektrik, gaz ve buhar üretim ve dağıtımı ve imalat sektörlerinde net istihdam azalışı vardır. Yani bu iki sektörde çıkışlar girişlerden fazladır.

Net istihdam değişim oranı (NİDO) orta vadede kısa vadeden daha yüksektir. Beklenti oranı % 0,3'den % 2,1'e çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile orta vadede işverenlerin gelişme beklentisi daha fazladır.

İlde net istihdam artışının sektörel dağılımı Türkiye'den farklıdır.[5] Türkiye sonuçlarında net istihdam artışının en fazla olduğu sektör idari ve destek hizmet faaliyetleridir. İkinci sırada imalat, üçüncü sırada konaklama ve yiyecek faaliyetleri sektörleri gelmektedir. İlde en fazla net istihdam artışı sağlayan sektör madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür.ikinci sırada Eğitim, üçüncü sırada Bilgi ve İletişim, dördüncü sırada Finans ve Sigorta sektörleri yeralmaktadır.

Kısa vadede Türkiye'de en fazla net istihdam artışı bekleyen sektör imalat sektörüdür. Tüm net istihdam artışı beklentisinin %42'si bu sektörden kaynaklanmaktadır.. İdari ve destek hizmetleri sektörü net istihdam artışının %17'sini, toptan ve perakende ticaret sektörü %16,2'sini oluşturmaktadır.

[5] Türkiye sonuçları 81 ilde aynı yöntem ve soru kağıdı ile uygulanan araştırmaların toplamıdır.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür. Toplam istihdam artışının %45'ni madencilik ve taş ocakçılığı sektöründen kaynaklanmaktadır. Net istihdam artışının %14'ü eğitim, %11 bilgi iletişim, %7 finans ve sigorta sektöründen kaynaklanmaktadır. 30 Haziran itibariyle net istihdam azalışı bekleyen hiç bir sektör yoktur.

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe %3,1 olan NİDO[6], İnşaat sektöründe ise 1,6'dır. Kısa dönemde Toptan ve Perakende Ticaret sektörü genişlemeyi hedeflerken, madencilik ve taş Ocakçılığı sektöründe yer alan işyerleri küçülme beklenmektedir.

30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı %2,1'dir. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe %39,2 olan NİDO, Finans ve Sigorta Faaliyetlerinde ise 1,4, Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 3,1, Eğitimde 3,6, Bilgi ve İletişim sektöründe 3,8 oranında büyümeyü hedeflemektedir. Kısa dönemde küçülme beklenen sektör bulunmamaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam artış beklenti oranı %0,3 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 1,9 puan artış göstererek 2,1'e yükselmiştir. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam beklenti oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmektedir.

[6] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, gayrimenkul faaliyetleri sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,1'i olduğu dikkate alınmalıdır.

GİRİŞ

Hakkari ili işgücü piyasası analiz raporunun nihai hedefi ilin işgücü piyasası arz ve talep boyutunu birlikte ele alarak, arz ve talep arasındaki eşleşme problemlerini ortaya çıkartmak ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak önerileri oluşturmaktır.

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle de zamanında doldurulamamaktadır.

İller bazında etkin bir işgücü piyasası analizi için, illerin arz ve talep yapısını aynı dönem itibariyle yansıtan arz ve talep verilerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda ideal olan, il işgücü piyasasının her iki boyutunu ortaya koyan araştırmaların eş zamanlı yapılmasıdır. Böyle bir çalışmanın gerek işgücü gerekse mali açıdan yaratacağı büyük yük dikkate alındığında, pratik bir çözüm işgücü piyasası arz analizlerinde mevcut veri setlerinin kullanımıdır. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir.

İşgücü talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda değişik yöntemlerin kullanılması sonucu, hem illerin işgücü piyasalarının yıllar itibariyle değişimlerinin izlenmesinde hem de iller arası karşılaştırmalarda problemler yaşanmıştır.. Problemlerin giderilmesi için tüm iller için standart bir talep araştırması uygulanması ve işgücü piyasası analiz raporunun yazımı kaçınılmaz olmuştur.

İhtiyaçlar doğrultusunda Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında Hakkari ili için 10 Eylül-31Ekim 2012 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

Bu Rapor üç bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölüm, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.
İkinci bölüm, İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Hakkari işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.
Üçüncü bölüm Hakkari işgücü piyasası arz ve talep yapılarını birlikte ele almakta ve özellikle talep araştırması sonuçlarından yola çıkarak, İŞKUR istatistikleriyle birlikte ilin işgücü piyasasını değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular ışığında işgücü piyasasının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır.

Tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına www.iskur.gov.tr adresi üzerinden erişebilirsiniz.

BİRİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASISININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü arz analizlerinde kullanılan veri setlerinden nüfus ve eğitim göstergelerini iller itibariyle ve yıllık bazda bulmak mümkün iken ekonomik yapı ve işgücü piyasası veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel (İBBS 2 bölgeleri)[7] veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsada iller arası gelişmişlik indeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bölgesel göstergelerin, kapsadığı illeri temsil ettiğini söylemek her bölge için geçerli olmayabilmektedir ve bölge istatistikleri kullanılarak yapılan yorumlarda bu hususa dikkat edilmelidir.

Bu durum Hakkari ilinin yer aldığı TRB2 (Bitlis, Muş, Van, Hakkari illerini içeren bölge) için de geçerlidir. Hakkari, Muş ile benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında yer alırken,Bitlis ve Van illeri daha üst sıradadır.[8] Bölgede gelişmişlik sıralaması itibariyle en az gelişmiş il, 81. sırada olan Muş' tur. Hakkari 80. sırada yer alırken, Bitlis 76. ve Van 75. sırada bulunmaktadır.

EKONOMİK GÖSTERGELER

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyo ekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. Ekonomik veri setinin önemli bir bölümünü il ve hatta bölgesel bazda bulmak mümkün değildir.

İlin ekonomik gücünü gösteren temel gösterge illerin milli geliridir. TÜİK illerin milli gelir hesaplamasını 2001 yılından itibaren yayınlamamaktadır. Bu serinin yerine üretilmeye başlanan katma değer ve yıllara göre gelişimini gösteren istatistikler 2008 yılından bu yana üretilmemektedir. Son yıllara ait verinin eksikliğine rağmen, bu kısımda bir fikir vermesi amacıyla veri değerlendirmede kullanılmıştır.

Hakkari ilinin yer aldığı bölgede Gayri Safi Katma Değer[9] itibariyle hakim sektör % 63 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 21 ile tarım yer almaktadır. Sanayi sektörü, % 16 üçüncü sırada yer almaktadır. Tarım sektörü bölge Gayri Safi Katma Değeri içindeki payı Türkiye ortalamasından 13 puan daha yüksektir.

---

[7] Bölgesel sınıflama üç düzeyden oluşmaktadır. İlk aşamada idari yapıya uygun olarak 81 il, 3.düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması ile 26 birim 2. Düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır.

[8] İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına ilişkin en son çalışma Kalkınma Bakanlığı tarafından 2011 yılında yapılan çalışmadır. Çalışma; demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişebilirlik ve yaşam kalitesi olmak üzere 8 alt kategoride 61 değişken ve temel bileşenler analizi kullanılarak hazırlanmıştır.

[9] İl ekonomisinin en önemli göstergesi olan İllerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri 2001 yılından itibaren hesaplanmamaktadır. Bu serinin yerine üretilen Gayri Safi Katma Değer İstatistiklerinin en son yayınlanma yılı 2011 yılı olup, 2008 yılı değerlerini içermektedir. 2009 yılı değerlerine ilişkin veri seti henüz yayınlanmamıştır. Serinin başlangıç yılı 2004 yılıdır.

Bölgede kişi başı yaratılan katma değer 4.379 liradır. Bu değer ile bölge, kişi başına Türkiye'de yaratılan katma değerden % 64 daha az katma değer yaratmaktadır.

Son dört yıldaki veriler göz önüne alınırsa bölgede 2004 yılında % 24 olan tarımın payı 2008 yılında % 21 gerilemiş, % 17 olan sanayinin payı bir puan azalarak % 16 olmuştur.

İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay hem düşük hem de istikrarlı değildir.

Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. 2011 yılı itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,3 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 1 ile madencilik yatırımlarında gerçekleşmiştir.

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Hakkari ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde ilde gerçek kişi-ticari işletmelerin açılıp kapanma oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 2011 yılında ilde kurulan işletme sayısı 116 iken tasfiye halinde veya kapanan işletme sayısı 38'tir 2012 yılında ise ilde kurulan işletme sayısı 127 iken tasfiye halinde veya kapanan işletme sayısı 32'dir.

NÜFUS GÖSTERGELERİ

İlin demografik yapısı, yani çalışma yaşı nüfusun yaş ve eğitim dağılımı, aldığı ve verdiği göç gibi veriler işgücü piyasasını şekillendiren en önemli unsurlardandır.

2011 yılı sonuçlarına göre Hakkari ilinin nüfusu 272.165 olup[10], ilde 147.567 erkek, 124.598 kadın yaşamaktadır. 15+yaş 238.175 bin kişidir. Çalışma yaşı erkek nüfus 131.278, kadın nüfus 109.343'tür. Hakkari ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasıyla aynıdır. 2011 yılı sonunda Türkiye ortalamasında nüfusun % 77'si il/ilçe merkezlerinde ikamet ederken, Hakkari ilinde de bu oran yine % 77'dir. Diğer bir ifade ile Hakkari Türkiye ortalamasına göre aynı oranda kişi kırsalda yaşamaktadır. 2011 ve 2012 yılı sonu verilerine göre hakkari nüfusu artarak 279.982 kişi olmuştur.

Hakkari ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu Türkiye ortalamasının üstünde pay alırken çalışabilir nüfus[11] Türkiye ortalamsının altında pay almaktadır, yaşlı nüfusun payı da Türkiye ortalamasının altındadır. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları[12] da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 20,5 puan üstünde seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 6,9 puan altındadır. Bunun sonucunda da Hakkari ili toplam yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 14,6 puan üzerindedir. (Ek 1: Tablo 5)

[10] TÜİK; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları
[11] 15-64 yaş grubu
[12] Yaş bağımlılık oranı: Çalışan (15-64) her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+) kişi sayısıdır.

Grafik 1. Yaş Bağımlılık Oranları, %, 2011

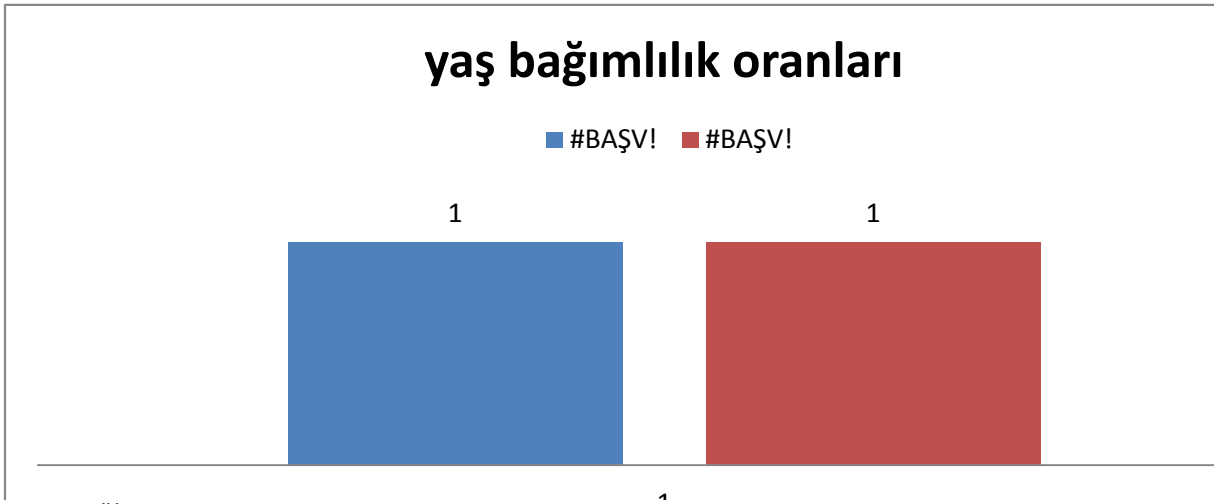

Kaynak: TÜİK, ADNKS

2008-2011 yılları arasında Hakkari göç veren bir ildir. 2010-2011 yılı verilerine göre net göç hızı binde -1.31'dir ve il, göç veren 58 il içinde en düşük net göç hızına sahip 52. ildir. Göç verdiği nüfusun en önemli bölümünü 15-44 yaş grubu oluşturmaktadır. İlin işgücü piyasasına katkıda bulunacak olan nüfusu il dışına çıkarken, 45-49 yaş grubundan itibaren Hakkari'ye geri dönüş yaşanmaktadır. Ancak Van depreminden sonra2011 yılısonunda ve 2012 yılı içerisinde Hakkari'nin nüfusu artış göstermiştir.

2011 yılı verilerine göre 15+yaş nüfusun %12 si okur yazar değildir. Nüfusun % 12'si sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%67)[13] lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il Türkiye ortalamasından (%64,3) daha yüksek bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun %73'ü, diploması olmayanların da %62'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece %22'si lise ve dengi okul mezunu, %6'sı yüksek eğitimlidir.

[13] Lise altı eğitimliler ilkokul, orta okul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

Grafik 2. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011

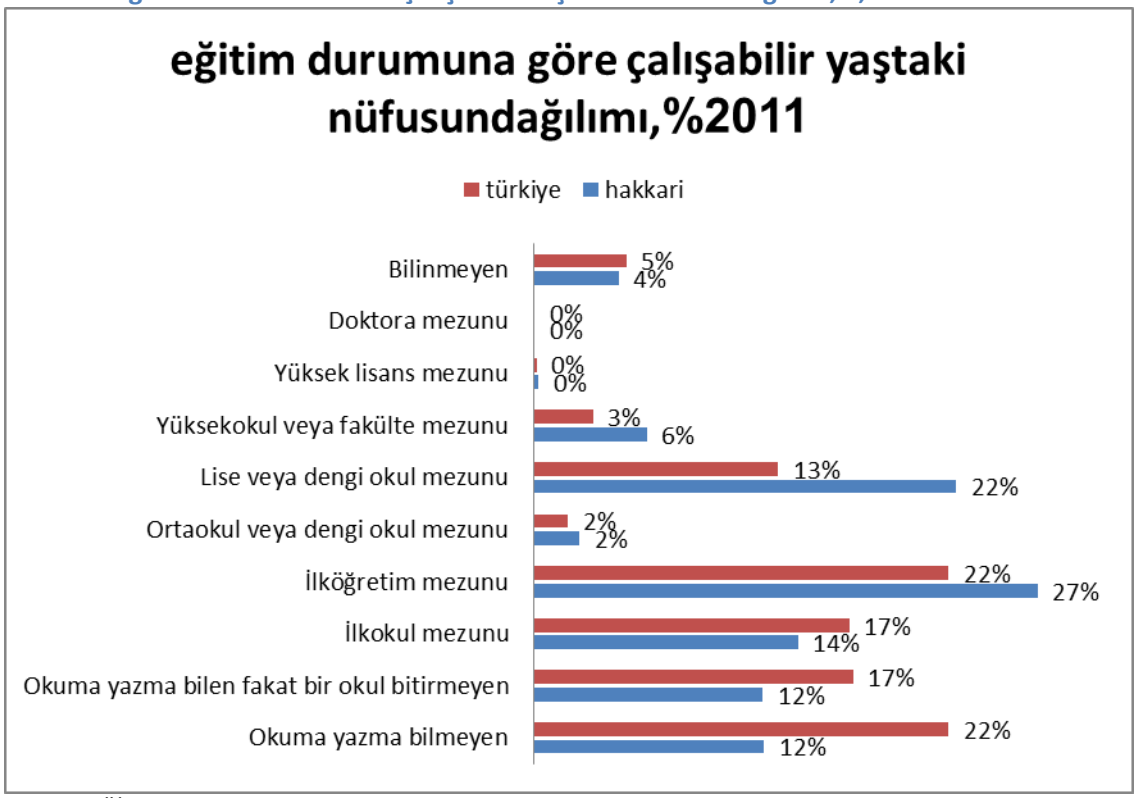

Kaynak: TÜİK,ADNKS

EĞİTİM GÖSTERGELERİ

İlin istihdam göstergeleri açısından ilköğretimden ortaokula ve ortaokuldan yükseköğretime geçişte görülen okuldan ayrılmalar çok önemlidir. Okuldan ayrılan genç nüfus potansiyel işgücüdür. Bu kesim ilk kez iş arayan kesim olarak öncelikle potansiyel işsiz olarak işgücü piyasasına giriş yapacak, iş bulan kesim de istihdamda yer alacaktır. Bir kısmı ise işgücü piyasası dışında yer alacaktır.

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları

	İlköğretim			Orta öğretim			Mesleki ve teknik orta		
Öğretim yılı	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun	Okuyan	Yeni kayıt	Mezun
Toplam									
2010/2011	56191	6991	5349	14892	2970	2242	6994	1347	574
2011/2012	57426	7154	5964	14957	2930	1958	7484	1871	835
Erkek									
2010/2011	28239	3503	2962	9770	1870	1409	3134	652	295
2011/2012	28886	3688	3078	9198	1583	1202	3542	1024	361
Kadın									
2010/2011	27952	3488	2387	5122	1100	833	3560	695	279
2011/2012	28540	3466	2886	5759	1347	756	3942	847	474

Kaynak: MEB

Hakkari ilinde 2010/2011 döneminde ilköğretimden mezun olan 5349 öğrenciden 4317'si genel ve mesleki ve teknik orta öğretim olmak üzere orta öğretime devam etmektedir. İlköğretimden mezun olan öğrencilerin % 19,3'ne karşılık gelen 1032 öğrenci eğitim hayatından tamamen ayrılmıştır. İlköğretimden ayrılma oranı % 15,3 olan Türkiye oranından yüksektir.

Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2002-2012

	HAKKARİ			TÜRKİYE		
	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam
2003/2004				1.963.998	1.050.394	3.014.392
2004/2005				1.937.055	1.102.394	3.039.449
2005/2006				2.075.617	1.182.637	3.258.254
2006/2007	10591	4029	14620	2.142.218	1.244.499	3.386.717
2007/2008	11186	3271	14457	1.980.452	1.264.870	3.245.322
2008/2009	12720	4439	17159	2.271.900	1.565.264	3.837.164
2009/2010	13743	5586	19329	2.420.691	1.819.448	4.240.139
2010/2011	14892	6694	21586	2.676.123	2.072.487	4.748.610
2011/2012	14957	7484	22441	2.666.066	2.090.220	4.756.286

Kaynak: MEB

Orta öğretime kayıt olanlar sayısı yıllar itibariyle incelendiğinde hem Hakkari hem de Türkiye için dikkat çeken husus mesleki ve teknik ortaöğretime kayıtlı olan öğrenci sayısındaki artıştır. Genel orta öğretime kayıtlı olan öğrenci sayısı da aynı şekilde yıllar itibariyle artış gözlemlenmektedir. Yıllık ortalama artış hızları dikkate alındığında hakkari ilinde genel orta öğretim artış hızı mesleki ve teknik orta öğretimin artış hızından daha düşüktür.

GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirmek için kullanılacak başlıca kaynak TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketleridir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Hakkari ilinde dikkati çeken önemli husus işsizlik oranının yüksek olmasıdır. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle % 17,4'dür. Bu oran ile en yüksek işsizlik oranına sahip 80. ildir. İşgücüne katılım oranı % 40,1'tür. İstihdam oranı % 33,1 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

Grafik 3. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, , 2010

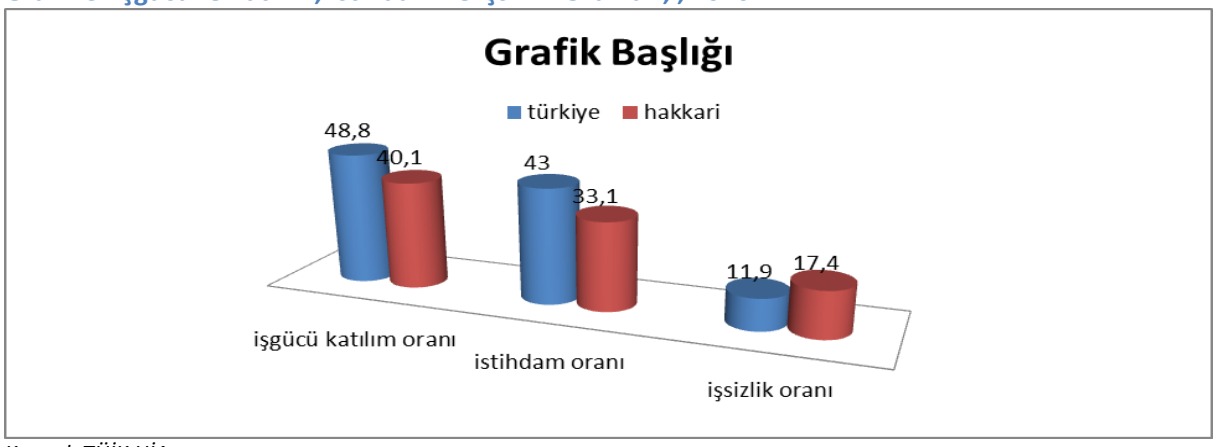

Kaynak:TÜİK,HİA

2010 yılı verilerine göre Hakkari ilinde İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının %5,5 üstündedir. Yıllar itibariyle Hakkari'de işsizlik ,işgücüne katılım ve istihdam oranlarının arttığı, görülmektedir. 2009 yılı sonuçlarına göre[14] Hakkari ili istihdam oranı %30,7 işsizlik oranı %19,7 'dir.

Hanehalkı İşgücü İstatistiklerinde işgücü piyasası verilerinden işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı dışında kalan diğer tüm göstergeler bölgesel bazdadır. Yani veriler sadece Hakkari iline ilişkin olmayıp İBBS 2-TRB2 bölümlenmesi çerçevesinde Muş, Van, Bitlis illerini de kapsamaktadır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketlerinin doğrudan Hakkari iline ilişkin bilgi vermemesi ve Hakkari ile birlikte Muş, Van ve Bitlis illerinden edinilen bilgilerin toplamı üzerinden bir değerlendirme yapılması, analizlerde göz önünde bulundurulmalıdır..

Bölge 15+yaş kurumsal olmayan nüfus 1.197,000 kişidir.[15] ve bu nüfusun % 26,1'i okur yazar değildir. % 57,5'i lise altı eğitimlidir. % 10,9'u lise ve dengi okul , %5,3'ü yüksek okul mezunudur. Çalışan 497 bin, işsiz 69 bin, işgücü dışı nüfus 630 bin kişidir.

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TRB2,2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü dışı
Okuma yazma bilmeyen	313	90	3	220
Lise altı	689	292	48	350
Lise	131	64	13	54
Yüksek okul	63	51	6	7
Toplam	1197	497	69	630

Kaynak: TÜİK,HİA

İstihdam

Bölge istihdam oranı % 41,5'dir. Her 100 erkekten 63'ü (%63,2) her 100 kadından 21'i (%20,7) çalışmaktadır. Erkek istihdamı oranı % 65,1 olan Türkiye ortalamasından 1,9 puan , kadın istihdam oranı ise Türkiye ortalamasından (%25,6) 4,9 puan düşüktür. Bu da göstermektedir ki ilin istihdamında oran olarak kadınlar erkeklerin üçte bir oranındadır.

Grafik 4. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRB2,%,2011

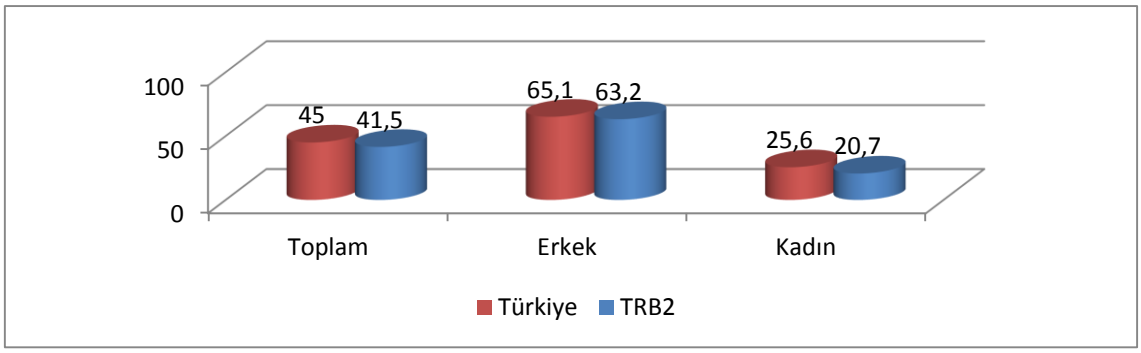

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim seviyesi ile istihdam arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları bölgede de yükselmektedir. Eğitim düzeyi ve istihdam arasındaki pozitif ilişki özellikle erkelerde daha belirgindir. Okur yazar olmayanlarda %28,7 olan istihdam oranı, lise altı eğitimlilerde %42,4'e, lise ve dengi okul mezunlarında %48,9'a yüksek okul mezunlarında %80,7'ye

[14] TÜİK il düzeyinde temel işgücü göstergelerini 2008 yılından itibaren yayınlamaktadır. En son haber bülteni 24/06/2011 tarihinde yayınlanmıştır ve 2010 sonuçlarını içermektedir. 2011 yılı için Nüfus ve Konu araştırması kapsamında açıklanan işgücü piyasası verilerini içeren bilgi notu Ek 4'te bulunmaktadır.

[15] TÜİK kurumsal olmayan nüfusu okul, yurt, otel, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfus olarak tanımlamaktadır.

yükselmektedir. Kadınlarda lise altı eğitimlilerde %15,6 olan istihdam oranı 52,1 puan artarak yüksek eğitimlilerde %67,7'ye, erkeklerde 22,7 puan artarak %62,2'den % 84,9'a yükselmektedir.

Grafik 5. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRB2,%,2011

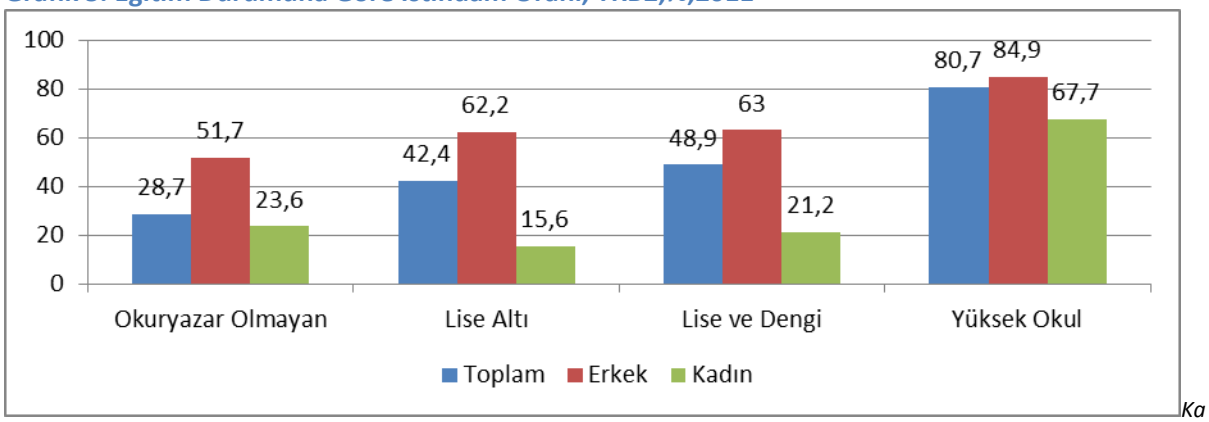

Ka

Kaynak: TÜİK,HİA

Türkiye ortalamasında kadınların çoğunluğu tarım dışı sektörlerde çalışırken, (kadın istihdamının %57,8'si) , bölgede durum bunun tam tersidir. Kadınların %79,4'i tarımda çalışmaktadır. Bölge istihdamında hakim sektör tarımdır. Çalışanların %42,25'i tarım sektöründedir. Bu oran Türkiye ortalaması olan %25'in çok üzerindedir. Erkeklerin çoğunluğu (%70,35) tarım dışı sektörlerde çalışmakla birlikte, oran Türkiye ortalaması olan %81,3'ün altındadır.

Grafik 6. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TRB2,%,2011

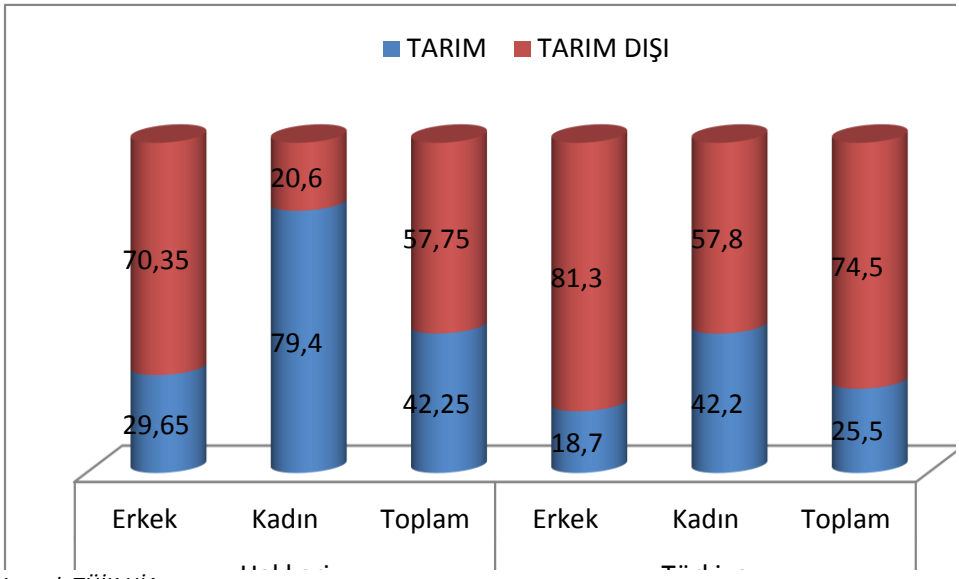

Kaynak:TÜİK,HİA

Bölge istihdamının % 18,1'ini okuma yazma bilmeyenler oluştururken, %57,8 'ini de lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının istihdamdaki oranı % 12,9 yüksek eğitimlilerin oranı da % 10,3'tür.

Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRB2, bin kişi, 2011

	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim	Toplam
Tarım	79	124	7	1	210
Sanayi	3	64	13	4	84
Hizmet	8	104	45	46	202
Toplam	90	292	64	51	497

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede düşük eğitim seviyesinde olanlar ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin büyük çoğunluğu (% 87,8) tarım sektöründe çalışırken, lise altı eğitimlilerin de %42,5'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Buna karşın lise ve yüksek eğitimlilerin tercih ettikleri sektör hizmetler sektörüdür. Lise eğitimlilerin % 70,3'i, yüksek eğitimlilerin de % 90,2'i hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRB2,%,2011

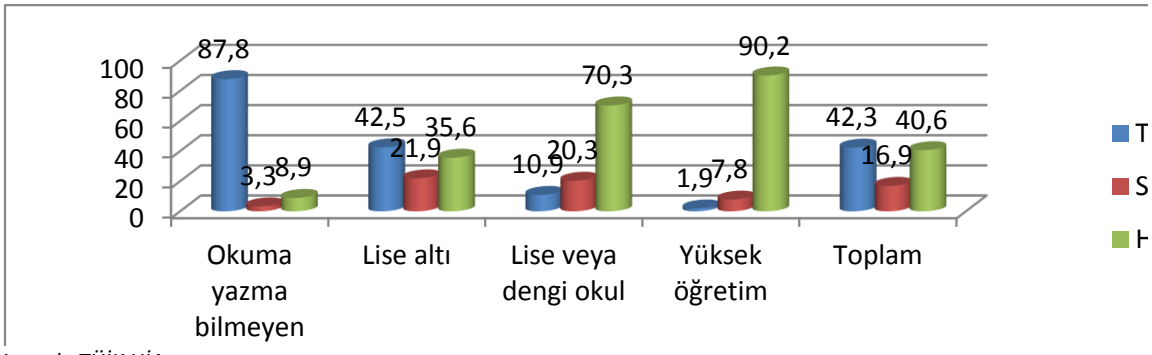

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek istihdam oranı her iki cinsiyette de 25-34 ve 35-54 yaş gruplarındadır ve cinsiyetler arası fark çok fazladır. Bu yaş gruplarında erkeklerdeki istihdam oranı kadınların 2 katıdır. Bu yaş gruplarını 20-24 yaş grubu takip etmektedir.

Tablo 5.Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TRB2, %, 2011

	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	Toplam
Toplam	24,3	38,2	48,0	55,9	28,2	41,5
Erkek	36,5	61,3	75,2	80,3	42,3	63,2
Kadın	12,7	19,5	21,4	29,1	16,0	20,7

Kaynak: TÜİK,HİA

Toplam çalışanların %46,5'i ücretli veya yevmiyelidir ve bu oran, %62 olan Türkiye ortalamasının çok altındadır. İstihdamın %25,5'i kendi hesabına veya işveren olarak çalışmaktadır. Tarım sektörünün hâkimiyeti ücretsiz aile işçiliğini de beraberinde getirmektedir. Bölgede çalışanların %28'i ücretsiz aile işçisi iken bu oran Türkiye'de %14' tür.

Grafik 8.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, %,2011

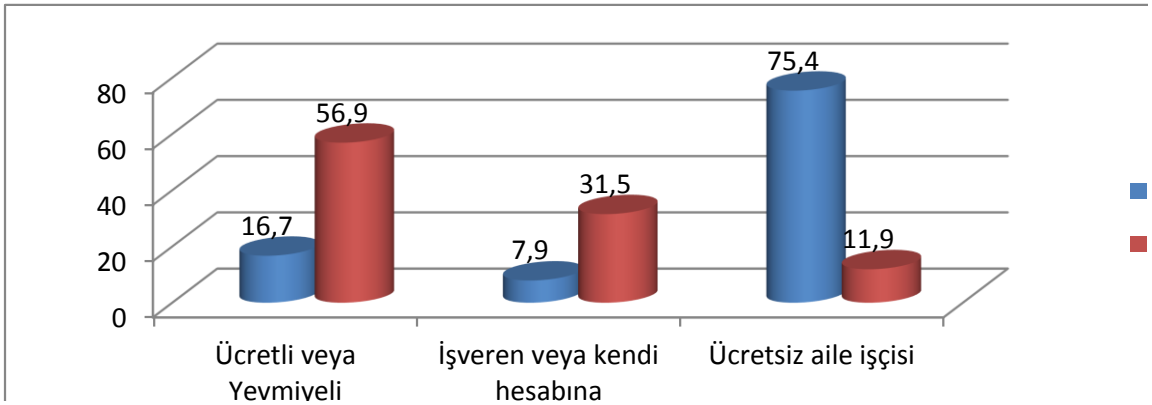

Kaynak: TÜİK,HİA

İşteki durum ve istihdamın sektörel dağılımı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin %56,9'u ücretli veya yevmiyeli olarak çalışırken , bu oran kadınlarda %16,7'ye gerilemektedir. Buna karşın ücretsiz aile işçisi olarak çalışan erkeklerin oranı %11,9 iken, bu oran kadınlarda %75,4'e çıkmaktadır. Ücretsiz aile işçilerinin %68,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 6. İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, bin kişi, 2011

	Erkek				Kadın				Toplam			
	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam
Ücretli veya yevmiyeli	8	74	129	211	0	1	20	21	8	75	149	232
İşveren veya kendi hesabına	69	6	42	117	6	1	3	10	75	7	45	127
Ücretsiz aile işçisi	33	3	8	44	93	-	2	95	126	3	10	139
toplam	110	83	178	371	100	2	24	126	210	85	202	497

Kaynak: TÜİK,HİA

Erkek istihdamında hakim sektör hizmetlerdir. Çalışan erkeklerin %48'i hizmetler sektöründedir. İkinci sırada %29,6 ile tarım sektörü yer almaktadır. Kadın istihdamında hakim sektör, tarımdır. Çalışan kadınların %79,4'ü tarım sektöründedir. İkinci sırada % 19 ile hizmet sektörü yer almaktadır.

Toplam istihdamın % 17'si sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %58,8'i iken, sanayi sektöründe çalışanların %76,2'sini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %15,5'i lise ve dengi okul mezunu, %4,8'i de yüksek okul mezunudur.

İstihdamın mesleki dağılımında tarım sektörünün istihdamdaki ağırlığına paralel olarak tarım üretiminde çalışanlar ilk sıradadır. Çalışanların % 41'i tarım üretiminde çalışmaktadır. İkinci sırada %13,7 ile nitelik gerektirmeyen işler ve hizmet ve satış elemanları çalışanlar vardır. Büro müşteri hizmetlerinde çalışanlar meslek grupları % 3,4 ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ise %3,2 ağırlığındadır.

Kayıtdışı İstihdam

Bölge istihdamının % 74,9'u kayıt dışındadır. Bölgenin tarım, tarım dışı sektörler ve toplam kayıt dışı istihdam oranı toplam kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Bölgede toplam istihdamın %42,2'si tarımda iken, bu oran Türkiye ortalamasında %25,5'tir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı %57,5, tarım sektöründe %98,6'dır.

Grafik 9. Türkiye ve TRB2 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011

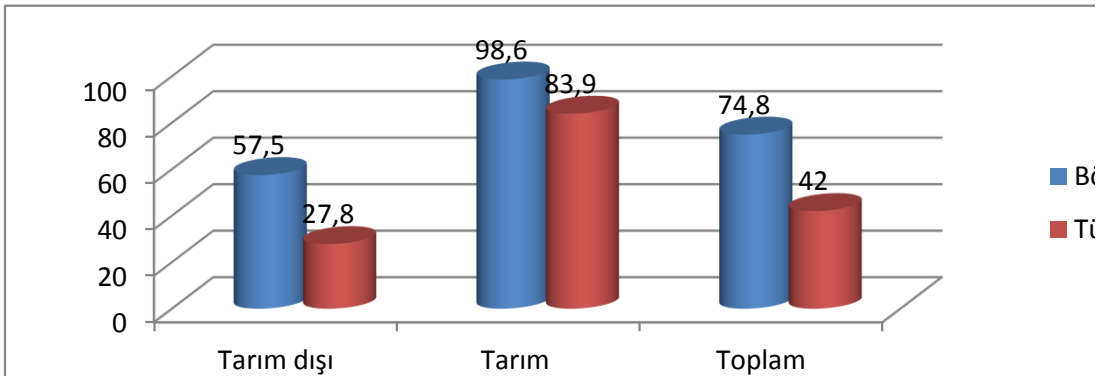

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede kayıtdışılığın en fazla olduğu tarım dışı sektör sanayi sektörüdür. Sanayi sektöründe %78,6 olan kayıtdışı çalışma oranı hizmetler sektöründe %49'a gerilemektedir. Sanayi sektöründe kayıt dışı çalışma oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Bunun nedeni sanayi sektöründe çalışanların daha düşük eğitimli olmasıdır. Buna karşılık hizmet sektöründe çalışanların eğitim seviyelerinin yüksekliği hizmet sektörü kayıt dışılık oranını düşürmesine rağmen Türkiye ortalamasından yüksektir. Sanayi sektöründe çalışanların %76,2'si lise altı eğitimli iken hizmet sektöründe çalışanların %45'i lise ve yüksek okul mezunudur.

Grafik 10. Türkiye ve TRB2 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011

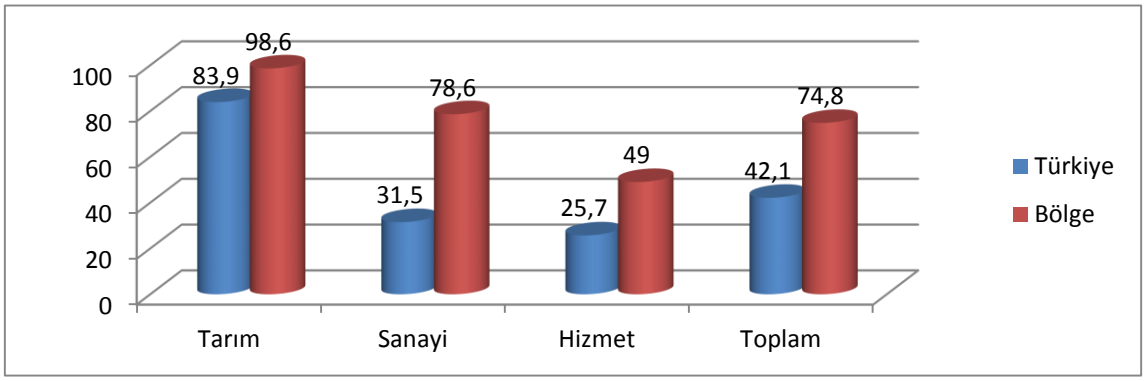

Kaynak: TÜİK,HİA

Kadınlarda kayıt dışı istihdam oranı erkeklerin kayıt dışı oranının fazladır. Erkeklerde %71 olan kayıtdışı çalışma oranı kadınlarda %87'ye yükselmektedir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranlarında cinsiyetler arası fark, erkekler aleyhine olmakla birlikte, aradaki fark tarımdakinden daha fazladır. Tarımdışında erkeklerin %59,4'ü , kadınların da %38,4'ü kayıt dışı çalışmaktadır.

Grafik 11. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TRB2,%,2011

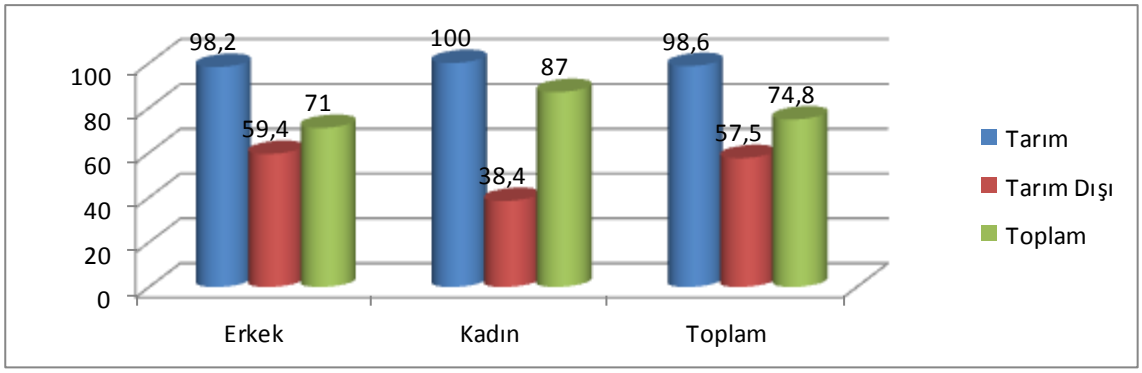

Kaynak: TÜİK,HİA

Kayıtdışılık ile eğitim arasında negatif ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kayıtdışı çalışma azalmaktadır. Kayıtdışılıkta özellikle cinsiyetler arasında çok büyük farklılık vardır. Erkeklerde %71 olan kayıt dışı çalışma oranı kadınlarda % 86'ya yükselmektedir.

Grafik 12. Eğitim Durumuna Kayıtdışılık, TRB2,%,2011

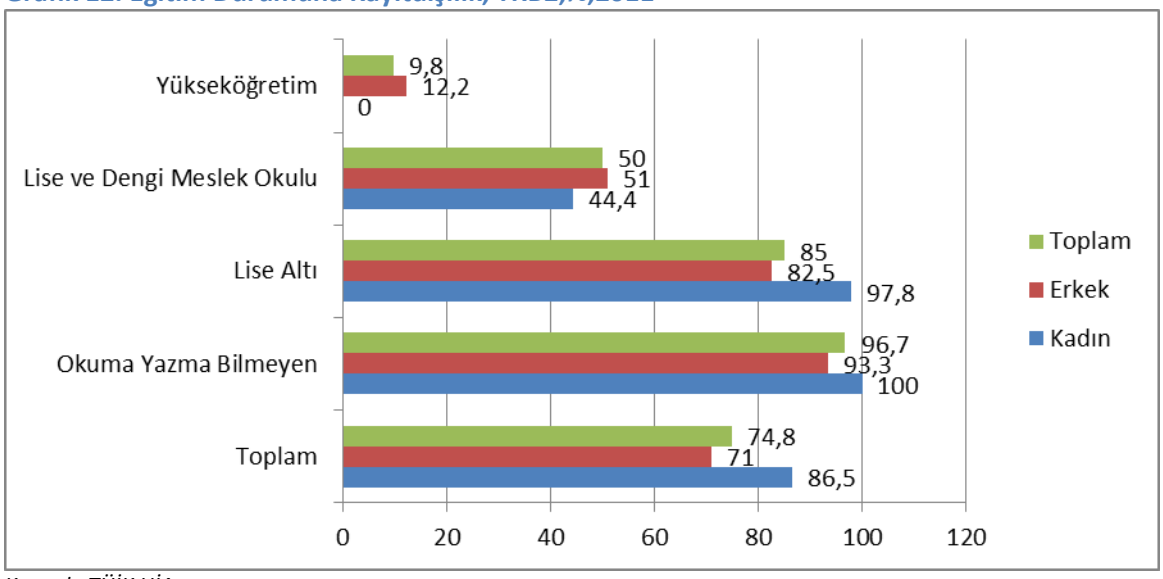

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede en yüksek kayıt dışılık oranı %100 ile okuma yazması olmayan kadınlardadır. Bu eğitim seviyesinde erkeklerde kayıtdışı çalışma oranı %93,3'tür. Cinsiyetler arası fark lise altı eğitimlilerde en yüksek noktaya ulaşmaktadır. En düşük kayıt dışı çalışma oranı %9,8 ile yüksek eğitimlilerdedir ve yüksek eğitimli kadınlarda kayıtdışı çalışma yoktur.

Yıllar itibariyle kayıtdışılıkta iyileşme vardır. Tüm Türkiye'de kayıtdışılıkla yapılan mücadeleye rağmen 2000 yılında % 50,6 kayıt dışı çalışma oranı, 2011 yılında % 42,1'e gerilemiştir. TRB2 bölgesinde 2011 yılı kayıt dışı oran % 74,8 olarak Türkiye ortalamasının çok üzerinde gerçekleşmiştir. Bunun nedeni tarımın bölge istihtamının içerisinde çok yüksek bir paya sahip olmasıdır.

Grafik 13. İşteki Duruma Göre Kayıtdışılık Oranı,TRB2,%,2011

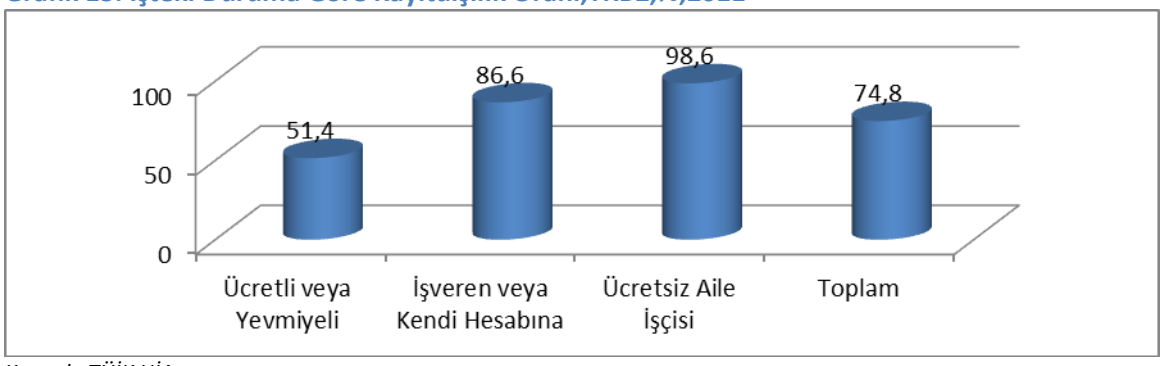

Kaynak: TÜİK,HİA

En düşük kayıt dışı istihdam oranı ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanlardadır. Ücretli veya yevmiyeli çalışanların %51,4'ü kayıt dışı istihdam edilmektedir. İşveren ve kendi hesabına çalışanlarda kayıt dışı çalışma oranı %86,6'dır.

Genç İstihdamı

Bölgede 221 bini kadın, 197 bini erkek olmak üzere 418 bin genç[16] bulunmaktadır. Gençlerin 126 bini istihdamda yer almaktadır. Gençlerin istihdam oranı % 30'dur. Genç erkeklerin istihdam oranı %46, genç kadınların %16'dır.

Gençlerin de en fazla çalıştıkları sektör tarımdır. Her çalışan gencin %48'i tarım sektöründedir. İkinci sırada %29 ile hizmet ve %24 ile sanayi sektörleri takip etmektedir. Gençlerde de cinsiyetler arası çalışılan sektörler aynıdır. Genç kadın ve erkeklerin çoğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Genç erkek istihdamında sanayi ve hizmet sektörleri birbirine yakın orandadır.

Grafik 14. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRB2,%,2011

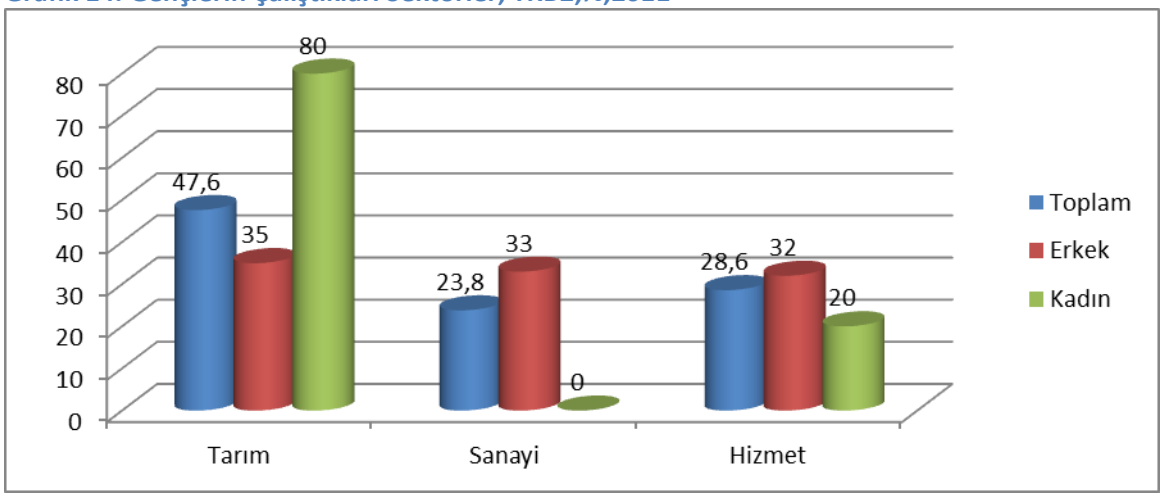

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç erkeklerin üçte ikisi ücretli ve yevmiyeli olarak çalışırken (%56) genç kadınların da (%80) ücretsiz aile işçisidir. Çalışan gençlerin %73'i lise altı eğitimlidir. Düşük eğitim seviyesi ve tarım sektörü

kayıtdışılığı da beraberinde getirmektedir. Gençlerin %90'ü kayıt dışı çalışırken, lise altı eğitimlilerde kayıt dışılık %78'ye ulaşmaktadır. Kayıtdışılık %20 ile en düşük yüksek okul mezunlarındadır.Genç erkeklerin %90'u, genç kadınların %89'i kayıt dışı çalışmaktadır.

İşsizlik

Bölge toplam işsizlik oranı % 12,3 , erkek işsizlik oranı % 13,4, kadınlarda %8,8'dir. En düşük işsizlik oranı % 3,2 ile okur yazar olmayanlarda iken bunu % 9,9 ile yükseköğretim mezunları izlemektedir. Eğitimsizler ve düşük eğitimliler işgücü piyasası dışında yer almaktadırlar. Lise ve dengi okul mezunlarında % 16,9 olan işsizlik oranı lise altı mezunlarında % 14,1'dir. Diğer bir ifade ile işsizlik oranının en yüksek olduğu eğitim seviyesi lise veya dengi meslek okulu mezunlarıdır. Yalnız bölgede çok ilginç bir yapı dikkati çekmektedir. Hem lise ve dengi meslek okulu hem de yüksek eğitim işsizlik oranını yükselten kadınlardır. Lise ve dengi meslek okulunda erkeklerde % 13,7 olan işsizlik oranı, kadınlarda % 31,8'e, yüksek eğitimli erkeklerde % 8,6'dan kadınlarda % 14,6 ile yükselmektedir. Lise veya dengi meslek okulu kadınlardaki işsizlik oranı, bölgenin en yüksek işsizlik oranıdır.

Grafik 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011

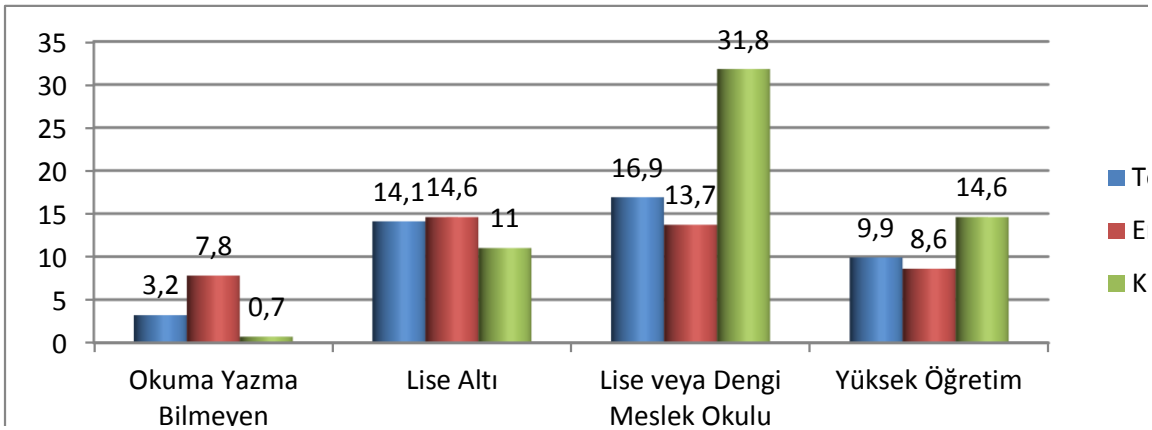

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek işsizlik oranı erkeklerde 25-34 ile 15-19 yaş grubunda %17,5 , kadınlarda ise en yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubunda 21,3 oranına sahiptir. Bölgedeki en yüksek işsizlik oranı da 20-24 yaş grubunda 16,8 oranına sahiptir. 20-24 yaş grubunu %16,3 ile 25-34 yaş grubu takip etmektedir. Bu grupta erkeklerde işsizlik oranı %17,5 ile %11,7 olan kadınlar işsizlik oranından daha yüksektir.

Grafik 16. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011

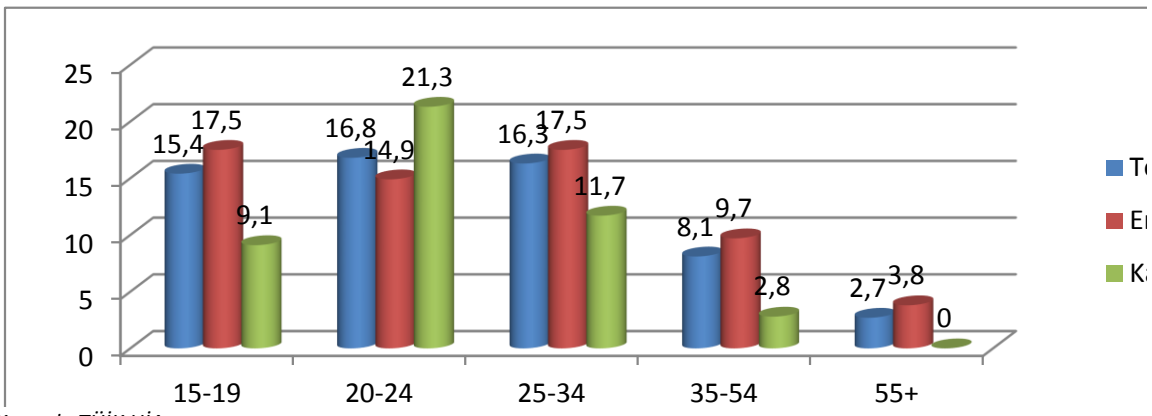

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgenin eğitim düzeyine paralel olarak işsizlerin büyük çoğunluğu (%47,9) lise altı eğitimlidir. Lise altı eğitimlilerin neredeyse tamamı (%88,3) daha önce çalışırken işsiz kalmıştır. Buna karşılık yüksek okul mezunlarının çoğunluğunu (%33,3) ilk kez iş arayanlar oluşturmaktadır.

Tablo 7. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRB2, bin kişi, 2012

	Tarım	Sanayi	Hizmet	İlk kez iş arayanlar	Toplam
Okur yazar değil	0	2	1	0	3
Bir okul bitirmeyen	2	6	2	3	13
İlkokul	1	11	5	1	18
Orta veya dengi meslek okul	0	2	1	0	4
Genel lise	1	3	3	2	9
Lise dengi meslek okul	0	1	2	1	4
Yüksek okul veya fakülte	1	1	3	2	6
İlköğretim	2	6	4	3	14
Toplam	7	32	21	12	71

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgedeki işsizlerin beşte biri ilk kez iş aramaktadır. Kadın işsizlerin içinde ilk kez iş arayan kadın oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Kadın işsizlerin % 58,3'i ilk kez iş aramaktadır. Bu oran erkeklerde % 7,0'dir.

Tablo 8. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRB2, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
1 yıldan az	1	4	5
1 yıl ve daha çok	3	3	5
Toplam ilk kez iş arayan	4	7	11
Toplam işsiz	57	12	69

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede toplam işsizlerin %45,5'i bir yıldan daha çok süredir iş aramaktadır. Buna karşılık , ilk kez iş arayanların %15,9'u bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır. Cinsiyetler arasında iş arama süreleri hem ilk kez iş arayanlarda hem de işi varken işsiz kalanlarda farklılaşmaktadır.

İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri erkeklerden daha uzundur. İşgücü piyasasına ilk kez girmek isteyen kadınların %58,3'ü bir yıldan fazla süredir iş ararken, erkeklerde bu oran % 7'dir. Tüm işsiz erkeklerin % 75'i, kadınların % 42,9'si bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Grafik 17. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TRB2,%,2011

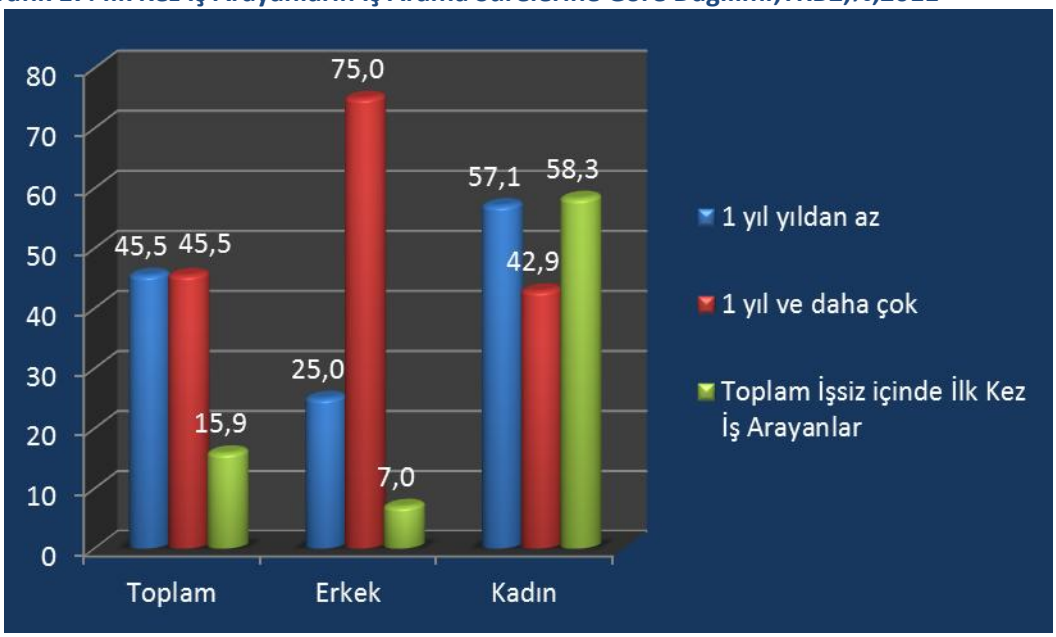

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyine göre de iş arama süreleri farklılaşmaktadır. Lise altı eğitimlilerin verilen kayıt dışı çalışmayı daha çok kabul etmeleri , işsizlik sürelerinde de etkili olmaktadır. Lise altı eğitimlilerin %81,3'ü bir yıldan daha az sürede iş bulurken, yüksek eğitimlilerin %20'si bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRB2, bin kişi, 2011

	Erkek		Kadın		Toplam	
	1 yıldan az	1 yıl ve daha çok	1 yıldan az	1 yıl ve daha çok	1 yıldan az	1 yıl ve daha çok
Okuma yazma bilmeyen	2	0	0	0	2	1
Lise altı	35	7	4	2	39	9
Lise ve dengi meslek okulu	8	1	2	2	10	3
Yükseköğretim	3	1	1	0	4	1
Toplam	48	9	7	4	55	14

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç İşsiz

Bölge işsizlerinin %35'ini gençler oluşturmaktadır. İşsizlik oranı genç nüfusta %16'dır. 25 yaş ve üzeri nüfustaki işsizlik oranı ise sadece % 10,8'dir.

Tablo 10. Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRB2, bin kişi, 2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü	İşgücü dışı nüfus	İstihdam oranı,%	İşsizlik oranı,%	İşgücü dışı nüfus,%
15-24 yaş	418	126	24	150	269	30,1	16	64,3
25+yaş	779	371	45	416	362	47,6	10,8	46,5
Toplam	1197	497	69	566	630	41,5	12,2	52,6

Kaynak:TÜİK,HİA

Genç işsizlik oranı cinsiyetler arasında çok büyük farklılık göstermemektedir. Erkeklerde % 16,5, kadınlarda % 17'dir. İşgücü piyasasına ilk kez girecek olan genç nüfus işsiz gençlerin % 41,2'dir. Genç işsizlerin % 58,8'si daha önce bir işte çalışmış olup da işini kaybeden gençlerden oluşmaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğu çalıştıkları sektörlere bağlı olarak hizmetler sektöründe çalışırken işsiz kalmıştır, daha sonra sanayi sektöründe çalışmış olanlar ikinci sıradadır.

Toplam işsizlerin sadece % 15,9'u ilk kez işgücü piyasasına girmeye çalışmakta, iş aramaktadır. İlk kez iş arayanların üçte ikisi (% 64) kadındır. Kadınlarda işsizlerin çoğunluğunu hizmet sektöründe çalışırken işsiz kalan oluştururken (41,6), erkeklerde işsizlerin çoğunluğunu sanayi sektöründe çalışırken işsiz (52,6) kalan oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışırken işsiz kalanlar toplam işsizlerin % 43,4'ü dür.

İşgücü Dışındaki Nüfus

2008 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 38,9'u işgücüne katılırken, 2010 yılında bu oran % 43,9'a çıkmıştır. 2011 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 52,6'sı işgücü dışındadır. İşgücü dışında olanların % 9,1'i bölgede kendine göre iş bulamadığı ve çalışmak istediği halde çeşitli nedenlerle iş aramadıklarını beyan eden kişilerden oluşmaktadır. % 15,8'i eğitim ve öğrenimine devam ederken, % 3'ü de emeklidir. Çalışabilir yaştaki nüfusun % 44'ü de ev işleri ile meşgul olduğundan işgücü dışındadır.

Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işgücü dışında bulunma oranı ve nedeni farklılaşmaktadır. Çalışabilir yaştaki erkek nüfusun % 27'si işgücü dışında iken, kadınlarda bu oran % 77,3'e çıkmaktadır

Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TRB2,%,2011

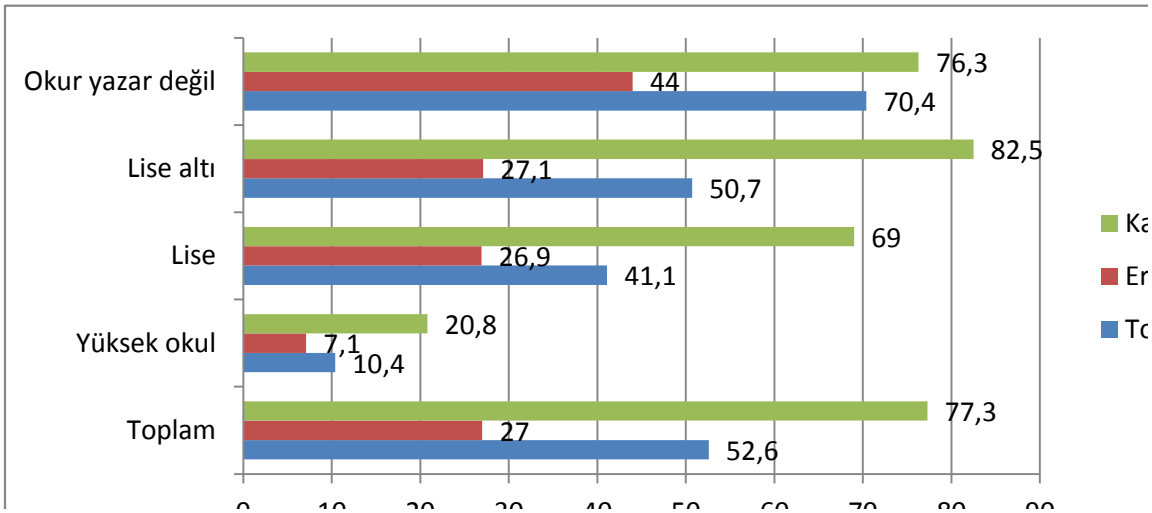

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyi arttıkça her iki cinsiyette de işgücü dışında kalma azalmaktadır. Bu durum özellikle yüksek eğitimde çok belirgindir. Durum yine kadınların aleyhine olmakla birlikte, yüksek eğitimli kadınların % 20,8'i , erkeklerin % 7.4'ü işgücü dışındadır. Cinsiyetler arası fark 13,4 puandır. Farkın en yüksek olduğu iki grup vardır. Lise altı eğitimliler ve lise mezunları. Her iki grupta da cinsiyetler arası fark kadınlar aleyhine sırasıyla lise altı grubunda 55,4 lise grubunda ise 42,1 puana kadar ulaşmaktadır.

Tablo 11. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TRB2, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
İş bulma ümidi yok	29	17	46
İş aramayıp çalışmaya hazır olan	7	50	57
Mevsimlik çalışan	0	0	0
Eğitim ve öğretimde olanlar	61	38	99
Ev işleri ile meşgul	0	276	276
Emekli	18	1	19
Özürlü yaşlı veya hasta	39	46	85
Ailevi ve kişisel nedenler	0	40	40
Diğer	4	2	6
Toplam	158	470	628

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü dışında bulunma nedenlerinde kadınlarda ilk sırada %58,7 ile ev işleri ile meşgul olma yer alırken, erkeklerde %38,6 ile eğitim ve öğretimde olanlar yer almaktadır. İşgücü dışındaki kadın nüfusun sadece %0,2'si emeklidir. Erkeklerde ikinci sırada %24,7 ile eğitim ve özürlü yaşlı ve hasta olanlar yer alırken, kadınlarda bu oran %9,8'dir. Erkeklerde dikkat çeken diğer bir husus iş bulma ümidi olmadığı veya diğer nedenlerle çalışmak istedikleri halde iş aramayanların işgücü dışındaki erkeklerin % 22,8'ini oluşturmalarıdır.

Grafik 19. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı,TRB2,%,2011

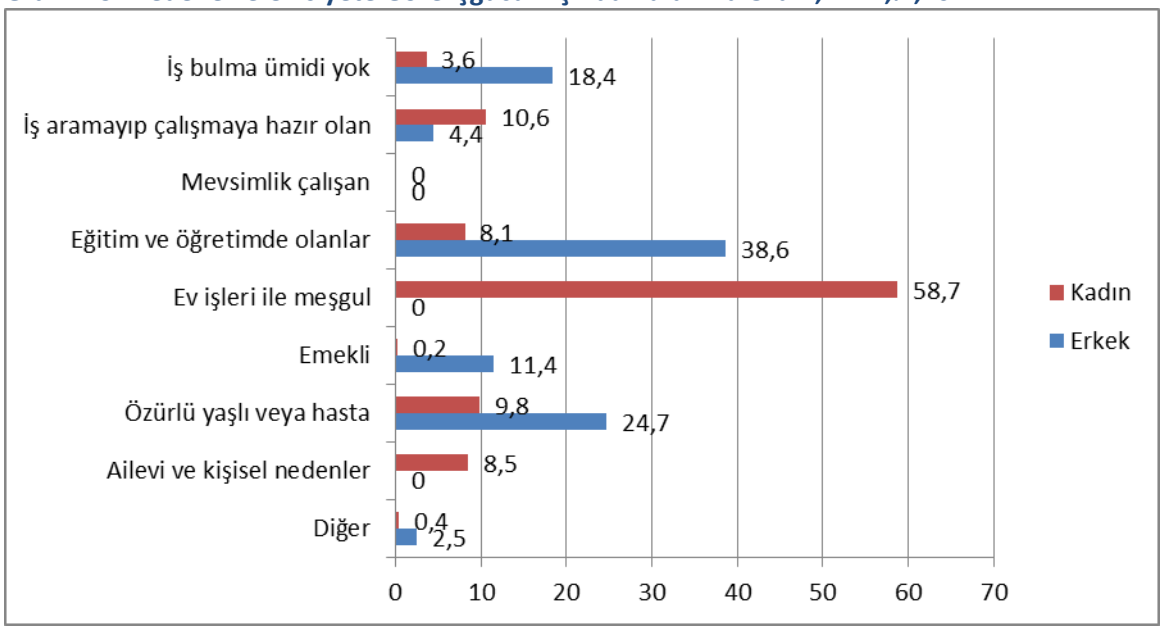

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü Dışındaki Genç Nüfus

Bölgedeki 418 bin gencin 126 bini çalışmakta, 24 bini de iş aramaktadır. 269 bin genç de işgücü dışındadır. İşgücü dışı nüfusun %42,7'sini genç nüfus oluşturmaktadır. İşgücü dışındaki gençlerin %35,7'si (96 bin genç) eğitim ve öğretim hayatına devam etmektedir , ikinci sırada %33,5 (90 bin genç kadın) ile ev işleri ile meşgul olanlar yer almaktadır.

Her iki cinsiyette de işgücü dışında bulunma nedenleri ve oranları farklılık göstermektedir. İşgücü dışındaki genç erkeklerin %67,4'ü eğitim ve öğretimlerine devam etmekte, genç kadınların %50'si ev işleri ile meşgul olmakla yer almaktadır. Genç kadınların %21 ' i ise eğitim öğretime devam ettikleri için iş gücü dışında yer almaktadırlar.

İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Bu kısımda İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak ilin işgücü piyasası değerlendirilmiştir. İŞKUR istatistikleri sadece İŞKUR'a kayıtlı kesim itibariyle mevcut olmasına rağmen bu veri seti il bazında cinsiyet, yaş, eğitim gibi kayıtlı işsizlerin özelliklerini ve açık işlerin sektörel dağılımı gibi özellikleri içermesi açısından önemli göstergelerdir.

Hakkari'de 2012 yılı sonunda kayıtlı işsiz sayısı 10.896 kişidir. Kayıtlı işsizlerin % 65,5'i erkek, % 34,5'i kadındır. Kayıtlı işsizlerin cinsiyet dağılımları Türkiye dağılımından çok farklı değildir. Türkiye toplamında kayıtlı işsizlerin % 60,4'i erkek, % 39,6'sı kadındır.

Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	HAKKARİ			TÜRKİYE		
Yaş grupları	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	484	281	765	50.288	32.115	82.403
20-24	1.860	1.184	3.044	274.705	199.468	474.173
25-29	1.603	842	2.445	313.831	211.007	524.838
30-34	1.379	658	2.037	258.215	170.357	428.572
35-39	783	338	1.121	191.732	130.177	321.909
40-44	485	197	682	149.106	96.750	245.856
45-49	291	101	392	114.150	55.503	169.653
50-54	145	70	215	46.710	26.124	72.834
55-59	75	36	111	22.494	10.309	32.803
60-64	23	31	54	8.248	4.391	12.639
65+	14	16	30	4.142	2.440	6.582
Toplam	7.142	3.754	10.896	1.433.621	938.641	2.372.262

Kaynak: İŞKUR

2012 İŞKUR İstatistiklerine göre ilde en yüksek kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin % 27,9'u bu yaş grubundadır. 20-24 yaş grubunu %22,4 ile 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Yaş artıkça kayıtlı işsiz sayısı azalmaktadır. 20-34 yaş grubundaki kayıtlı işsizler, Türkiye toplamında olduğu gibi, ildeki toplam işsizlerin dörtte üçünü oluşturmaktadır. 15-19 yaş grubundaki işsizlerin toplam işsizler içindeki payı ise Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde % 7,02 olan 15-19 yaş grubunun payı, Türkiye toplamında %3,47'dir.

Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012

	HAKKARİ			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okur-yazar değil	149	264	413	21.759	23.216	44.975
Lise altı	3.842	2.023	5.865	775.745	393.230	1.168.975
Ortaöğretim	2.562	1.180	3.742	417.795	294.049	711.844
Yüksek okul	589	287	876	218.322	228.146	446.468
Toplam	7.142	3.754	10.896	1.433.621	938.641	2.372.262

Kaynak: İŞKUR

İlin eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşük olmasına rağmen, kayıtlı işsizlerin dağılımında lise altı mezunlarının payı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde lise altı eğitimlilerinin kayıtlı işsiz içindeki payı %53,8 ile % 49,2 olan Türkiye toplamının üstünde iken, lise mezunlarının payı % 34,34 ile % 31 olan Türkiye toplamından daha yüksektir. Yüksek okul mezunlarının payı Türkiye ortalamasının altındadır.

İlde toplam işsizlerin içinde kadının payı Türkiye ortalamasından 5,02 puan daha düşüktür. Cinsiyetler arası dağılımda iki cinsiyet arasındaki en belirgin fark lise mezunlarındadır. Hakkari de lise mezunları kayıtlı işsizler içinde % 31,5 olan kadın işsiz oranı, Türkiye'de % 41,3'dir. Okur yazar olmayanlar ve

orta öğretim altı eğitimlilerde Hakkari ve Türkiye'de kadın kayıtlı işsiz oranı hemen hemen aynı iken, yüksek okul mezunlarında Türkiye'de % 51,1 olan kadın payı Hakkari'de %32,8'dür.

Grafik 20. Kayıtlı İşsizler İçinde Öğrenim Durumuna Göre Kadın Payı,, %,2012

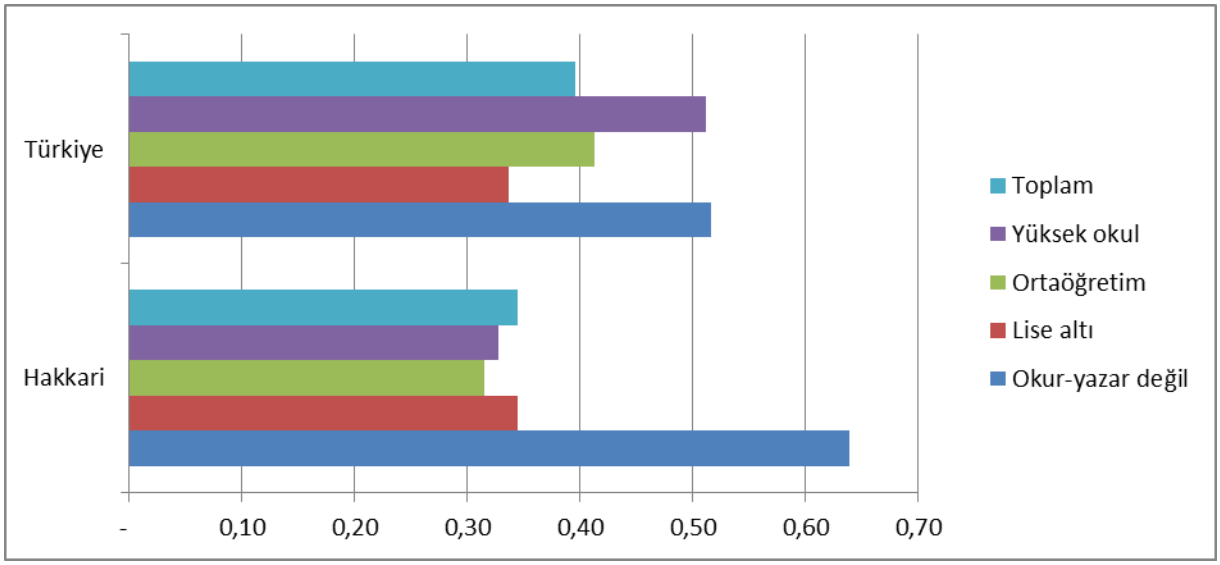

Kaynak:İŞKUR

En yüksek işsizlik ödeneği başvurusu 30-34 yaş grubundadır. Bunu 25-29 yaş grubu takip etmektedir.

Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012

	HAKKARİ	TÜRKİYE
	Toplam	Toplam
15-19	4	958
20-24	14	25.343
25-29	43	80.598
30-34	56	91.279
35-39	39	69.412
40-44	22	53.790
45-49	17	32.843
50-54	8	8.068
55-59	3	2.817
60-64	1	429
65+	0	182
Toplam	217	365.719

Kaynak:İŞKUR

İşsizlik ödeneğinde çalışma sürelerinin etken olması nedeni ile işsizlik ve işsizlik ödeneği dağılımı arasında bir paralellik "olmaması" beklenmektedir. En yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubunda iken en yüksek işsizlik ödeneği 30-34 yaş grubundadır

Grafik 21. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Hakkari,%,2012

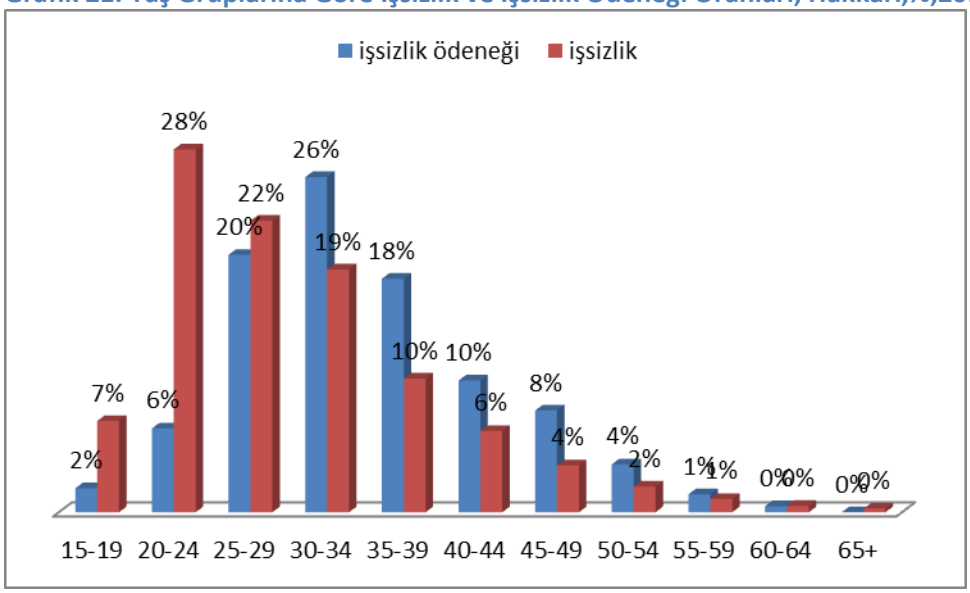

Daha büyük yaş gruplarında da beklendiği gibi işsizlik ödeneğinin payı, işsizlerin payından daha yüksektir. İlde işsizlik ödeneğine en çok başvuru 30-34 yaş grubundaki erkeklerdedir.

Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012

	HAKKARİ			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Okuma yazma bilmeyenler	4	1	5	1417	1026	2443
Okur yazar olanlar	30	5	35	2265	1010	3275
İlköğretim	87	3	90	144185	38436	182621
Ortaöğretim	62	4	66	75717	39121	114838
Önlisans	10	3	13	11817	12670	24487
Lisans	5	3	8	19429	16960	36389
Yüksek Lisans	0	0	0	761	845	1606
Doktora	0	0	0	32	28	60
Toplam	198	19	217	255623	110096	365719

Kaynak:İŞKUR

İşsizlik ödeneği başvurularında erkeklerde en fazla başvuru ilköğretim kadınlarda en fazla başvuru orta öğretim seviyesindedir. 10.896 kayıtlı işsize karşın ilde 1.306 açık iş mevcuttur. İlde kamunun istihdam yaratma gücü çok yüksektir. Açık işlerin sadece %88'i kamu sektörüne aittir.

Tablo 16. Açık İşlerin Dağılımı, 2012

	HAKKARİ		
	Tarım dışı	Tarım	Toplam
Kamu	1123	29	1152
Özel	154	0	154
Toplam	1277	29	1306

İlde özel sektörde tarım sektöründe açık iş bulunmamaktadır, özel sektör açık işin tamamı tarım dışı sektörlere yöneliktir. Türkiye için de özel sektör tarım dışı açık iş oranı sadece %1,3'tür.

İlde 2012 yılı itibariyle 1215 kişi işe yerleştirilmiştir. İlde işe yerleştirme oranı[17] %95,1'dir ve %56,1 olan Türkiye işe yerleştirme oranının çok üzerindedir.

Tablo 17. İşe Yerleştirilenler ve İşe Yerleştirme Oranı, , 2012

	Sektörler	Açık iş	İşe yerleştirilenler	İşe yerleştirme
HAKKARİ	Tarım dışı	1248	1188	95,1
	Tarım	29	27	93,1
	Toplam	1277	1215	95,1
TÜRKİYE	Tarım dışı	975888	543621	55,7
	Tarım	15916	12966	81,5
	Toplam	991804	556587	56,1

Kaynak: İŞKUR

Erkekler de en fazla işe yerleştirme 25-29 yaş grubundadır. Kadınlarda ise işe yerleştirme en fazla 20-24 yaş grubundadır İşe yerleştirilen her 5 kişiden biri bu yaş gruplarındadır. Aynı eğilim Türkiye toplamında da görülmektedir. Yaş arttıkça beklendiği gibi işe yerleştirme oranları azalmaktadır.

Kayıtlı işsizlerin % 34'ü işsiz iken işe yerleştirilenlerin % 43'ü kadındır. İlde kadınların işe yerleştirme oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Türkiye toplamında toplam işe yerleştirilenlerin % 28'i kadındır.

Tablo 18. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	HAKKARİ			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	80	16	96	24.961	14.201	39.162
20-24	239	70	309	88.397	39.393	127.790
25-29	270	47	317	88.408	31.386	119.794
30-34	202	31	233	69.815	28.025	97.840
35-39	103	22	125	47.764	23.797	71.561
40-44	65	8	73	33.708	16.386	50.094
45-49	43	8	51	22.844	8.340	31.184
50-54	10	0	10	9.603	2.969	12.572
55-59	1	0	1	4.043	874	4.917
60-64	0	0	0	1.157	196	1.353
65+	0	0	0	279	41	320
Toplam	1.013	202	1.215	390.979	165.608	556.587

Kaynak: İŞKUR

[17] İşe yerleştirme oranı: İse yerleştirilen sayısı/ Açık iş sayısı*100

İşe yerleştirilenlerin % 43,6'i ilköğretim mezunudur. Bu oran % 57,2 olan Türkiye toplamının altındadır. İşe yerleştirilen erkeklerin % 44,9'si, kadınların % 37,1'i ilköğretim mezunudur. İkinci sırada % 32,5 ile ortaöğretim olanlar gelmektedir. İşe yerleştirilenlerin sadece %8,5 'i ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunlarını da içeren yüksek eğitimlilerdir.

Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	HAKKARİ			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma yazma bilmeyenler	6	7	13	1.739	863	2.602
Okur-yazar olanlar	114	59	173	15.200	5.765	20.965
İlköğretim	455	75	530	229.017	89.619	318.636
Ortaöğretim	345	50	395	113.021	46.740	159.761
Ön lisans	68	9	77	19.487	13.060	32.547
Lisans	24	2	26	12.229	9.196	21.425
Yüksek lisans	1	0	1	280	364	644
Doktora	0	0	0	6	1	7
Toplam	1.013	202	1.215	390.979	165.608	556.587

Kaynak: İŞKUR

Tablo 20.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012

	HAKKARİ		**TÜRKİYE**	
	Kurs Sayısı	**Katılan sayısı**	**Kurs Sayısı**	**Katılan sayısı**
TYÇP	27	1475	4936	186599
Staj	8	21	8018	18570
İstihdam garantili işgücü yetiştirme kursları	4	101	4564	116451
Diğer kurslar	20	455	9833	143025
Toplam	59	2052	27351	464645

Kaynak: İŞKUR

2012 yıl sonuna kadar İŞKUR tarafından açılan kurs sayısı 59'dur. Açılan kursların %6,8'i istihdam garantili işgücü yetiştirme kursudur. İstihdam garantili kurslara , toplam kurs katılımcıların %4,9'u olan 101 kişi katılmıştır. Hem açılan istihdam garantili kurs sayısı, hem de bu kurslara katılma oranları Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 21. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı,2012

	HAKKARİ			**TÜRKİYE**		
	Erkek	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Kursa katılan sayısı	1492	545	2037	276901	187744	464645
Kursa katılan sayısı%	73.2	26.8	100.00	59.6	40.4	100.00

Kaynak: İŞKUR

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu hedef doğrultusunda Hakkari ilinin işgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile[18] 2012 yılından başlayarak yılda bir kez olmak üzere periyodik işgücü piyasası talep araştırması yapılması planlanmıştır.

Uygulaması ilk kez 2012 Eylül ve Ekim aylarında yapılan bu araştırma ile Hakkari ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. 1-9 çalışanı olan mikro ölçekli işyerlerindeki hızlı açılıp kapanma oranları dikkate alınarak, araştırmanın kapsamı Hakkari ilinin tüm ilçe ve köylerinde bulunan özel sektör, 10 ve daha fazla çalışanı olan yerel birim işyerleri olarak tanımlanmıştır.

10 ve üzeri çalışanı olan işyeri sayısının çok fazla olmaması örnekleme yerine tam sayımın tercih edilmesine yol açmıştır.[19] Araştırmanın çerçevesi Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemidir. İşyeri listeleri her yılın nisan ayı itibariyle güncelleştirmesine, mikro ölçekli işyerleri kapsam dışında tutulmasına ve alana çıkılmadan önce işyerleri listesi, SGK ve Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri gibi diğer adres kaynakları ile de kontrol edilmesine rağmen, alanda bazı adreslerin bulunmasında problem ile karşılaşılmıştır. Alan uygulaması sırasında karşılaşılan diğer bir sorun da işyeri faaliyetleri ve işyeri büyüklüklerinde görülen değişikliklerdir. Özellikle 10-49 büyüklüğündeki işyerlerinden bir kısmı 1-9 büyüklükteki işyerlerine kayma göstermiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı Çalışma ve İş Kurumu personeli tarafından gerçekleştirilmiştir) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu[20]" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, Karşılanma yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Temininde Güçlük çekilme nedeni ,)
- 2012 yılı içerisinde işe giriş-çıkışlar,
- 31 Aralık 2012 ve 30 Haziran 2013 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si[21] kapsama dahil edilmiştir.

---

[18] Araştırma yöntemi için Ek 4'e bakınız

[19] Tam sayımın tercih edilmesinde İŞKUR'un kendi alt yapısını güncellemek istemesi de önemli bir etken olmuştur.

[20] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

[21] Madencilik ve taşocakçılığı; İmalat; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı; İnşaat; Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı; Ulaştırma ve depolama; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri; Bilgi ve iletişim; Finans ve sigorta faaliyetleri; Gayrimenkul faaliyetleri; Mesleki,

Araştırmaya 108 işyeri cevap vermiştir. Bu işyerlerinin bir kısmının, TÜİK İşyeri Listesinde 10-49 çalışanı büyüklüğünde olduğu halde, alanda 1-9 çalışanı olan işyerlerine dönüştükleri görülmüştür. Bu durum özellikle kendini inşaat sektöründe ve inşaat sektörünü takiben toptan parakende ve ticaret sektöründe göstermektedir.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektör bazında il tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 23'ü toptan parekende ve ticaret sektöründedir. Bu sektörü eş değer olan % 23 ile inşaat ve % 10 ile eğitim sektörü takip etmektedir. Dördüncü sırada eğitimle eşit yüzdeye sahip(% 10) pay ile ulaştırma ve depolama faaliyetleri yer almaktadır.

Grafik 20. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012

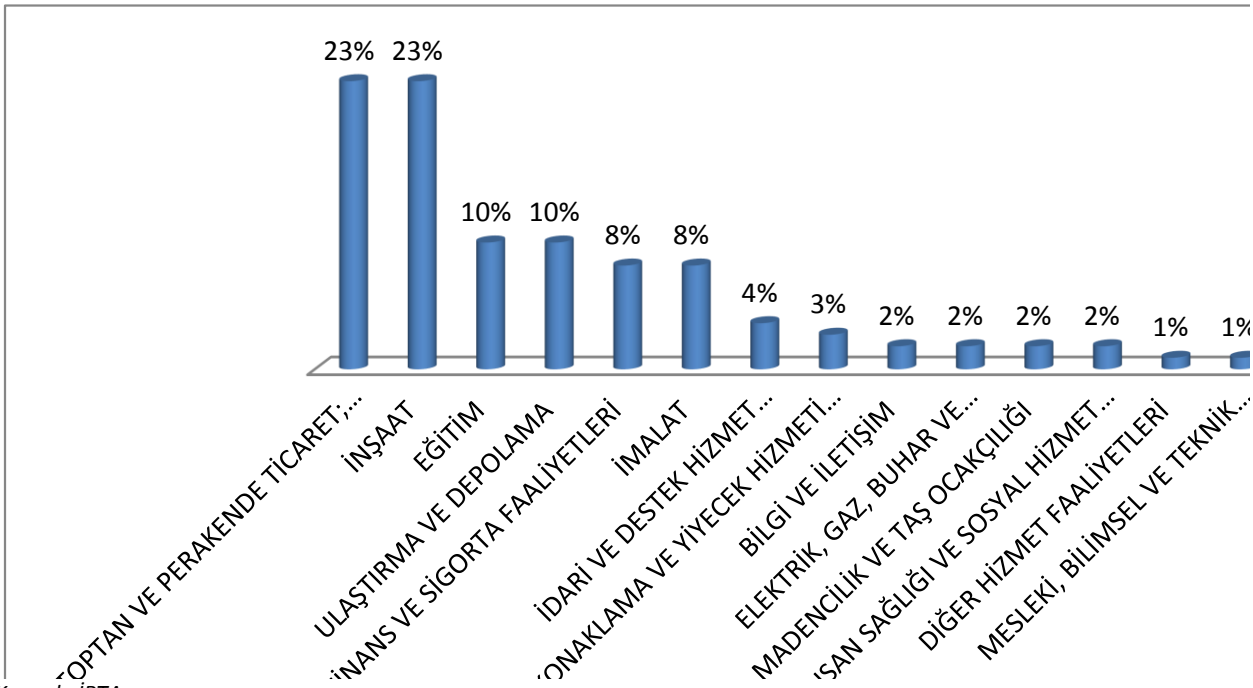

Kaynak: İPTA

İlde 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde sektör sıralaması yer değiştirmektedir. İlk sırada inşaat sektörü yer almakta, inşaat sektörünü idaridestek ve hizmet faaliyetleri takip etmektedir. 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin % 36'sı inşaat, % 27'si idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründedir. Bu iki sektörübilgi ve iletişim sektörü takip etmektedir.

Hakkari'deki işyerleri Türkiye toplam işyerlerinden sadece % 0,1 pay almaktadır. Türkiye içinde en fazla pay alan sektör % 21 pay ile imalat sektörüdür. İmalat sektörü Hakkari'deki işyerleri itibariyle altıncı sırada yer almaktadır.

---

bilimsel ve teknik faaliyetler; İdari ve destek hizmet faaliyetleri; Eğitim; İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri; Kültür,sanat,eğlence,dinlence ve spor; ve Diğer hizmet faaliyetleri.

Araştırma sonuçlarına göre çalışanların % 29'u inşaat, %13'ü ise toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör Türkiye'deki imalat sektöründen farlı olarak inşaat sektörüdür. İmalat sektöründe çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların % 24'ü iken , bu oran ilde % 8'e tekabül etmektedir.Türkiye'de ilk sırada yer alan imalat sektörü ilde 6. Sırada yer almaktadır. Türkiye'de ikinci sırada yer alan idari ve destek hizmetler sektörü ilde 7. sıradadır.

Grafik 21. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012

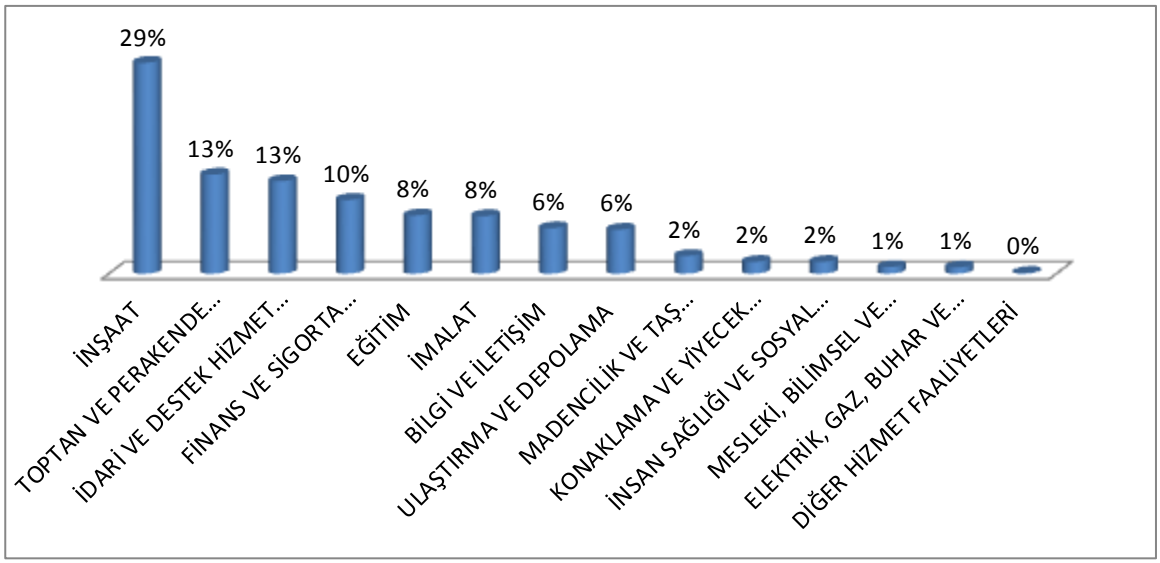

Kaynak: İl İPTA

Çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı % 11'dir. Türkiye toplamında kadın çalışanların payı ise % 25'tir.

Kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı Türkiye ortalamasından düşük olmakla birlikte, kadın çalışanların görece olarak ağırlık kazandıkları sektörler Türkiye ile aynı eğilimi göstermektedir. Hem Hakkari de hem de Türkiye'de kadınların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Tablo 22: Sektörlere göre çalışan oranları ,%

Sektör	Erkek çalışan oranı,%	Kadın çalışan oranı,%	Sektördeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı,%
Bilgi ve iletişim	80	20	6
Diğer hizmet faaliyetleri	50	50	0,1
Elektrik, gaz üretim ve dağıtım	100	0	2
Eğitim	82	18	8
Finans ve sigorta faaliyetleri	89	11	10
Konaklama ve yiyecek hizmeti	94	6	2
Madencilik ve taş ocakçılığı	98	2	2
Mesleki, bilimsel ve teknik faal.	74	26	1
Toptan ve perakende ticaret	88	12	13
Ulaştırma ve depolama	93	7	6
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	88	12	13
İmalat	84	16	8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmetler	59	41	2
İnşaat	97	3	29
Toplam	89	11	100

Kaynak: İl İPTA

Örneğin çalışanlarının yarıya yakını (% 41) kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 2, çalışanlarının %26 sının kadın olduğu Mesleki Bilimsel ve Teknik faaliyetleri sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı %1 ,çalışanlarının % 20'sinin kadın olduğu Bilgi ve iletişimsektörünün toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 6'dir.

İmalat sektörü Türkiye toplamında, hem erkeklerde hem de kadınlarda ilk sıradadır. Ancak bu durum Hakkari ili için geçerli değildir.İl genelinde çalışanların dağılımı erkekler için ilk sırada %100 oranla Elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörü yer alırken, kadınlar için ilk sırada yer alan sektör %50 oranla Diğer hizmet faaliyetleri sektörüdür.İmalat sektörüne bakıldığında Erkek çalışanların %84'u, kadın çalışanların da %16'sı imalat sektöründedir.

İlde ana meslek gruplarının dağılımı Türkiye dağılımından farklı değildir.Hem İlde hemde Türkiye'de ilk sırada nitelik gerektirmeyen meslekler yer almaktadır.Türkiye'de ikinci sırada da profesyonel meslek grupları yer almaktadır ancak ilde ikinci sırada Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanları yer almaktadır. Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %11'ini kadınlar teşkil ederken, büro ve hizmet işlerinde çalışanların %24'ni kadın, profesyonel meslek gruplarının da %23'i kadındır. Buna karşılık yöneticilerin sadece %5'i, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının %2'si kadındır.

Grafik 22. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,%

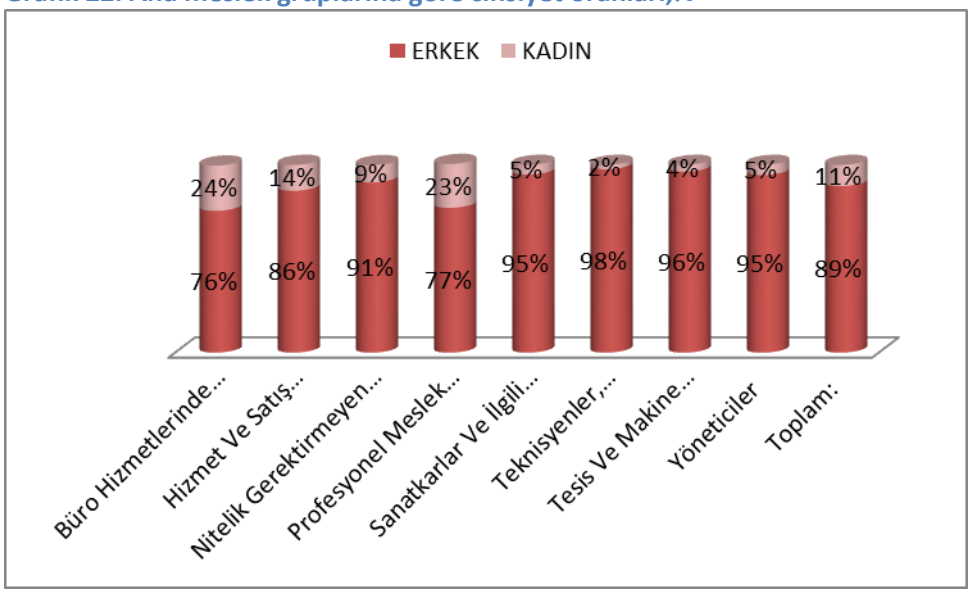

Kaynak: İl İPTA

Meslek bazında yapılan inceleme ilde mesleki çeşitliliğin fazla olmadığını göstermektedir.[22]En yüksek çalışanı olan ilk 10 meslekte çalışanlar, toplam çalışanların % 55'ni oluşturmaktadır. İlk sırada beden işçisi(genel) yer almaktadır. İlk onda yer alan meslekler sırası ile beden işçisi(genel), beden işçisi(temizlik), şöför-Yük Taşıma, veri Giriş Kontrol İşletmeni, elektrik Teknisyeni, diğer Özel Eğitim Öğretmenleri, şöför(yolcu taşıma), temizlik görevlisi, güvenlik görevlisi, diğer büru memurları meslekleri yer almaktadır.

[22] Çerçevede mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuş olup genellemeler ihtiyatla karşılanmalıdır.

Tablo 23. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı ,%

İlk On Meslek (Toplam)	%	İlk On Meslek (Erkek)	%	İlk On Meslek (Kadın)	%
Beden işçisi(Genel)	25	Beden İşçisi (Genel)	23	Beden İşçisi (Temizlik)	2
Beden işçisi(Temizlik)	8	Beden İşçisi (Temizlik)	6	Beden İşçisi (Genel)	2
Şöför-Yük Taşıma	4	Şoför-Yük Taşıma	4	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	1
Veri Giriş Kontrol İşletmeni	4	Elektrik Teknisyeni	3	Sekreter	1
Elektrik Teknisyeni	3	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	3	Diğer Büro Memurları	1
Diğer Özel Eğitim Öğretmenleri	3	Şoför (Yolcu Taşıma)	2	Diğer Özel Eğitim Öğretmenleri	1
Şöför(yolcu taşıma)	3	Diğer Özel Eğitim Öğretmenleri	2	Diğer Öğretmenler	1
Temizlik görevlisi	2	Temizlik Görevlisi	2	Muhasebeci	0
Güvenlik görevlisi	2	Güvenlik Görevlisi	2	Satış Elemanı (Perakende)	0
Diğer bürü memurları	2	Beden İşçisi (İnşaat)	2	Diğer Santrifüj-Seperatör Ve Filtre İşçileri (Kimyasal Ve İlgili İşlemler)	0
Toplam	55	Toplam	50	Toplam	8

Kaynak: İl İPTA

Kadın ve erkeklerin mesleklere göre dağılımı ve mesleki çeşitliliği cinsiyetler arasında farklıdır. Erkeklerde mesleki yoğunlukta başta yer alan ilk on meslek toplam erkek mesleklerinin % 56'sını oluştururken, kadınlarda % 69'unu oluşturmaktadır.

AÇIK İŞLER

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[23] iş inşaat sektöründedir. Hakkari ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler inşaat ve toptan-perakende ticaret sektörüdür. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de inşaat olmakta, toptan-perakende ticaret ve eğitim sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 28'i inşaat , %26'sı ticaret, %19'u eğitim sektöründedir. Diğer hizmet faaliyetleri, elektirik,gaz,buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağılımı, Gayrimenkul faaliyetleri, imalat. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, kültür, sanat ve eğlence, madencilik ve taş ocaklığı, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri, su temini; kanalizasyon, atık yönetimi sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

[23] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

Grafik 23. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012

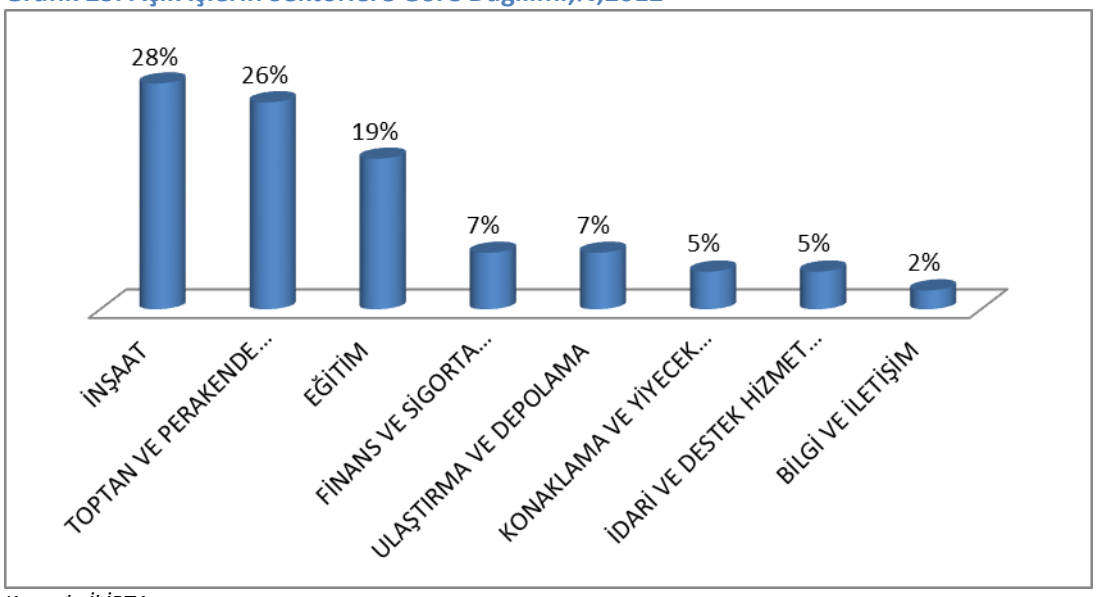

Kaynak: İl İPTA

Anket uygulanan işyerlerinde açık iş oranı[24] %2'dir. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 6'dır. Sektörde çalışan sayısının az olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir.

Grafik 24. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012

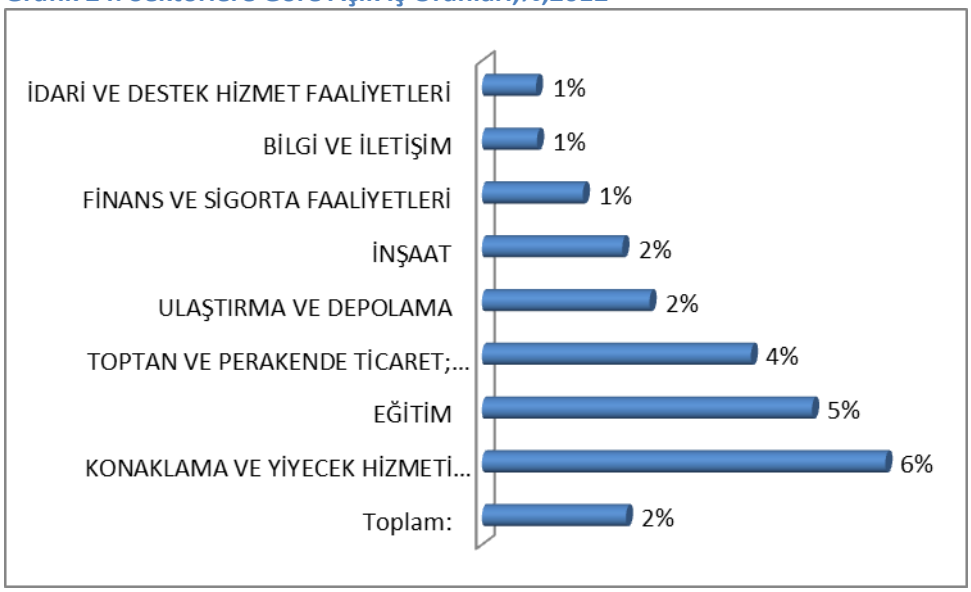

Kaynak: İl İPTA

[24] Açık iş oranı (AİO) açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde ifade edilir:
AİO = Açık İşlerin Sayısı / (Mevcut Çalışanların Sayısı + Açık İşlerin Sayısı) * 100.

İlde açık iş oranı %2 ile, Türkiye Geneli açık iş oranı olan %3,3'ün altındadır. İlde açık iş oranı itibariyle %1 bilgi ve iletişim sektöründe Türkiye açık iş oranı %2,6'dır. İmalat sektöründeki açık iş oranı ilde görünmez iken Türkiye'de %5, ilde %4 olan toptan ve parekende ticaret sektörü açık iş oranı Türkiye'de %3,8'dir.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %33 ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlardır . Bu ana meslek grubunu %26 ile Profesyonel Meslek Mensupları ve %16 ileHizmet Ve Satış Elemanları takip etmektedir.

Grafik 25. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012

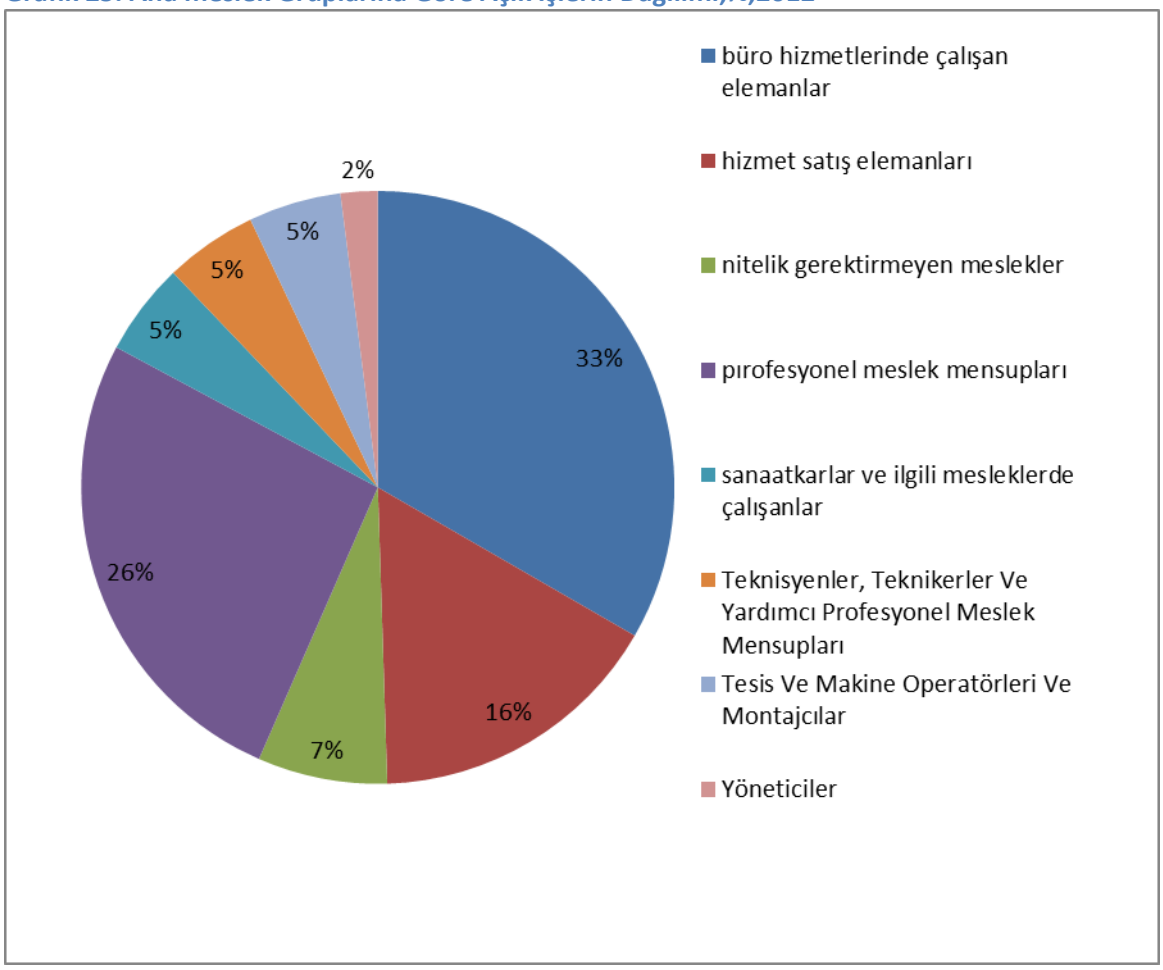

Kaynak: İl İPTA

Ana mesleklere göre açık işlerin dağılımı işyeri büyüklüklerine göre farklılaşmaktadır. Örneğin en fazla ihtiyaç duyulan Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlarına olan talebin tamamı 10-49 aralığında çalışanı olan işyerlerindedir. Buna karşılık Profesyonel Meslek Mensuplarına olan talebin %40'ı 9- 10 çalışanı olan işyerlerindedir.

Ana meslek grupları itibariyle Türkiye'de açık iş oranının en yüksek olduğu ana meslek grubu %7,2 ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar iken ilde Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlardır . Bu gruptaki açık iş oranı %5 tir.

Grafik 26. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012

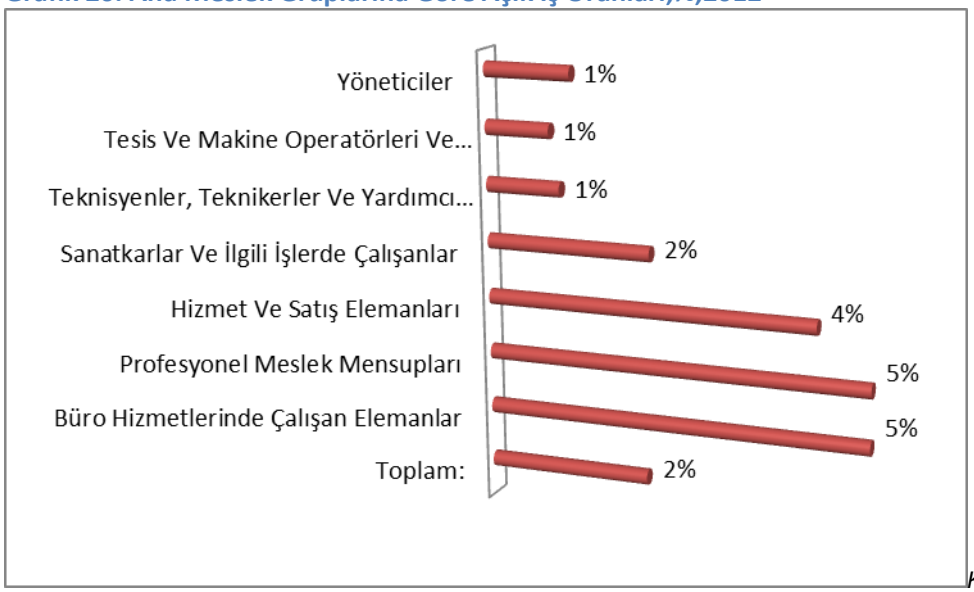

Kaynak: İl İPTA

İlde ikinci sırada aynı oran(%5) ile Profesyonel Meslek Mensupları çalışanları yer alırken, üçüncü sırada %4 oran ile Hizmet Ve Satış Elemanları yer almaktatır, Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlarınnda açık iş oranı %2'dir.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek Ön Muhasebecidir. Açık işlerin %23'ni Ön Muhasebeciler oluşturmaktadır. Ön Muhasebecileri %16 ile Diğer Öğretmenler takip etmektedir. En çok talep edilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğer mesleklerin sıralaması şu şekildedir, %9 ile Diğer Büro Memurları,% 7 ile Bilet Satış Elemanı (Gişe/banko), %7 ile genel beden işçisi ,%7 ile Usta Öğretici (Diğer), %5 ile Beton Pompa-Püskürtme Operatörü ve yine %5 ile Elektrik-Elektronik Teknisyenidir. Açık iş sayısının en yüksek olduğu ilk on meslek toplam açık işlerin %88'ni oluşturmaktadır.

Tablo 24. En fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı ,%

Ön Muhasebeci	23%
Diğer Öğretmenler	16%
Diğer Büro Memurları	9%
Bilet Satış Elemanı (Gişe/banko)	7%
Beden İşçisi (Genel)	7%
Usta Öğretici (Diğer)	7%
Beton Pompa-Püskürtme Operatörü	5%
Elektrik-Elektronik Teknisyeni	5%
Servis Garsonu	5%
Diğer İnşaat Boyacıları	5%
Toplam	88%

Kaynak:İl İPTA

Açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus genelde herhangi bir eğitim düzeyinin istenmemiş olmasıdır. İşverenler talep edilen eğitim düzeyine en çok fark etmez cevabını vermiştir.

Grafik 27.Açık İşler İçin Talep Edilen Eğitim Düzeyiler,%,2012

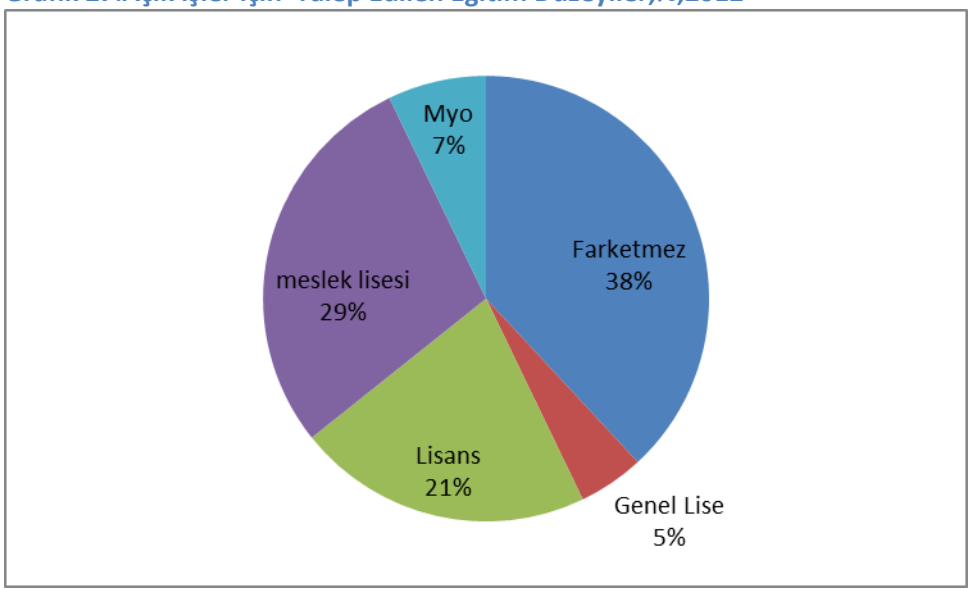

Kaynak: İl İPTA

Bu durum kendini Türkiye sonucunda da göstermektedir. Türkiye sonucunda oran ilden daha düşük olmakla birlikte (% 36) yine ilk sırada eğitim düzeyi Farketmez sonucu yer almaktadır. İkinci sırada ilde % 29 ile meslek lisesi yer alırken Türkiye'de % 28 ile lise altı eğitim gelmektedir.

İlde tüm açık işlerde talep edilen eğitim düzeylerinde farketmez oranı % 38 iken meslek lisesi oranı%29, lisans %21, meslek yüksek okulu %7 ve genel lise oranı %5'tir. Çıraklık eğitimi, yüksek lisans eğitim ve lise altı eğim seviyelerini talep eden hiç bir işyeri olmamıştır.

Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler Ön Muhasebeci ile Diğer Öğretmenler gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olmasına rağmen bu meslekler için istenen eğitim düzeyinin farketmez oranından düşük olması dikkat çekicidir.

Beklendiği gibi meslek lisesi ve MYO mezunları az sayıda da olsa daha çok muhasebeci, banka gişe yetkilisi, mobilya imalatçısı, hemşire, harita teknikeri, inşaat teknikeri, fizik tedavi teknikeri , ön muhasebeci gibi mesleklerde yoğunlaşırken, lisans mezunları da diploması olmadan kesinlikle yapılamayacak olan inşaat, harita, gıda, tekstil mühendisi gibi mühendislik dallarında ve Türkçe, Almanca, sosyal bilimler gibi öğretmen sınıfında yoğunlaşmıştır.

İşverenlerin en çok talep edilen beceri meslekte yeterli bilgiye sahip olmaktır. Bu beceriyi bilgisayar ve satış pazarlama becerileri takip etmektedir. İstenen diğer beceri sıralaması ise şu şekildedir; fiziki güç, proje, takım çalışması, iletişim ve ifade, hesap sorun çözme ve yabancı dil.

Grafik 30. Açık İşler İçin Talep Edilen Beceri Düzeyleri, %, 2012

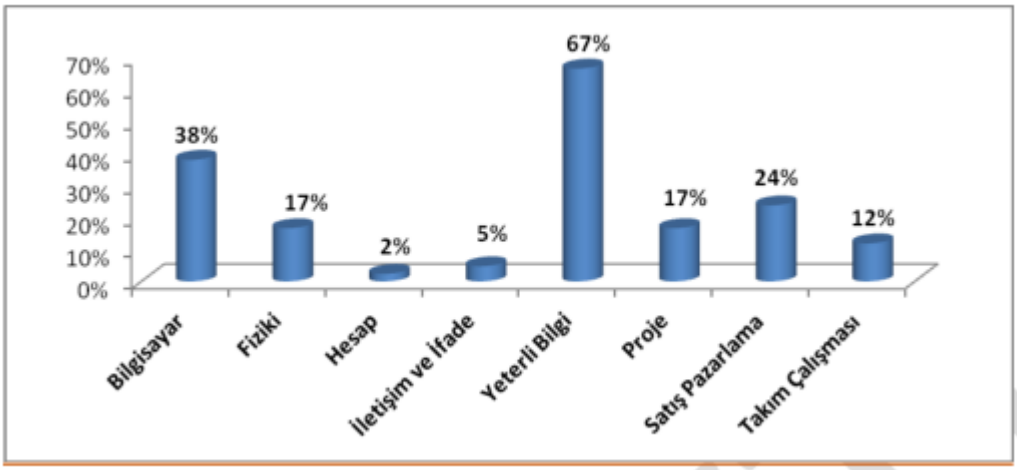

Kaynak: İl İPTA

Gırafik 31. Açık İşlerin Karşılanma Yolları, %, 2012

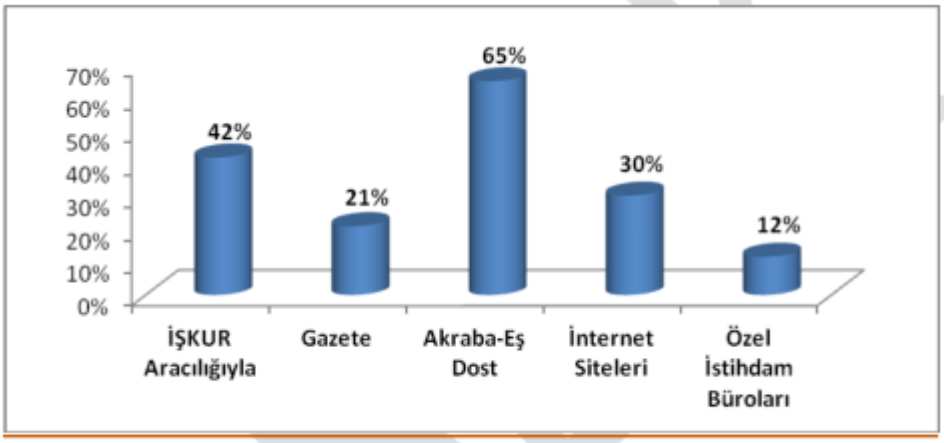

Kaynak: İl İPTA

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Temininde güçlük çekilen meslekler işverenlerin açık işlerini istedikleri meslek ve/veya becerilere sahip çalışanlarla dolduramamaları veya zorluk çekerek doldurmaları durumunu ifade eder. Talep araştırması kapsamında işverenlere 2012 yılı içerisinde bu durumda oldukları meslekler sorulmuştur. Ankete cevap veren işyerleri içinde en yüksek oranda eleman temininde güçlük çeken sektör Türkiye sonucunda imalat sektörü olmasına rağmen ilimizde Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörüdür. Hakkari'de İmalat sektöründeeleman temininde güçlük çekilme oranı % 7 iken. Türkiye'de bu oran % 34'tür.

İkinci sırada %13,5 ile Toptan ve parekende ticaret sektörü yer almaktadır. İlde ikinci sırada (% 27) inşaat sektörü yer alırken, Türkiye sonucunda inşaat dördüncü sıradadır. İlde Üçüncü sırada %13 ile eğitim yer almaktadır.

Grafik 32. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012

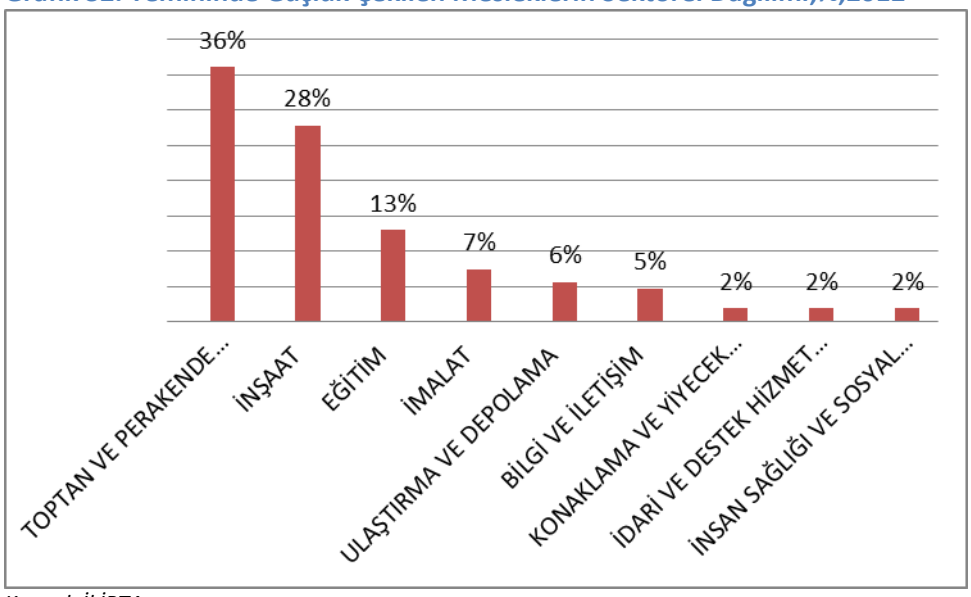

Kaynak:İl İPTA

Temininde en zorluk çekilen meslek İş Makineleri Operatörüdür. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %21'i İş Makineleri Operatörü oluşturmaktadır. Bu mesleği %7 ile muhasebeci takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslek şu şekildedir: %7 ile kasiyer , %7 ile Diğer öğretmenler, %6 ile diğer özel eğitim öğretmenleri, %6 ile Böru Memuru(genel) , %6 ile satış elemanı(parekende), %6 ile Direksiyon Eğitimi, %5 ile Diğer aşçılar, %4 ile Dağıtıcı(posta dağıtım hizmetleri) dir.

Teminde güçlükte işverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada meslekte eleman bulunamaması gelmektedir.

İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında Kasiyer , Muhasebeci, Satış Elemanı (Perakende), Garson (Servis Elemanı) ve Reyon Görevlisi gelmektedir.

Tablo 25. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler,%

Meslek	Eleman yok	Meslek	Beceri ve niteliğe sahip olan yok
İş Makineleri Operatörü	39%	Kasiyer	21%
Diğer Özel Eğitim	11%	Muhasebeci	21%
Direksiyon Eğitmeni	11%	Satış Elemanı (Perakende)	18%
Diğer Aşçılar	9%	Garson (Servis Elemanı)	9%
Beton Transmikser	7%	Reyon Görevlisi	9%
Toplam	77%	Toplam	78%

Kaynak: İl İPTA

Buna karşın iş tecrübesi istenen meslekler ile elemanın çalışma koşulları, iş ortamını beğenmediği ve önerilen ücretin az bulunduğu meslekler birbirinden farklıdır.

Tablo 26. Diğer Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, %

Meslek	İş tecrübesine sahip eleman yok,%	Meslek	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi, %	Meslek	Önerilen ücretin az bulunması, %
Diğer Öğretmenler	15%	İş Makineleri Operatörü	33%	Servis Garsonu	67%
Muhasebeci	15%	Diğer Büro Memurları	25%	Kapıcı kaloriferci	33%
Satış Elemanı (Perakende)	13%	Diğer Özel Eğitim Öğretmenleri	17%		
Kasiyer	13%	Servis Garsonu	17%		
İş Makineleri Operatörü	11%	Kapıcı-Kaloriferci	8%		
Büro Memuru (Genel)	11%				
Genel Toplam	78,0	Genel Toplam	100,0	Genel Toplam	100,0

Kaynak:İl İPTA

2012 YILINDA İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

2012 yılı içerisinde Hakkari ilinde 10+özel yerel birim işyerlerinde alınan eleman sayısı çıkartılan eleman sayısından fazladır. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile imalat sektöründe net istihdam azalışı vardır. Söz konusu sektörde çıkışlar girişlerden fazladır.

İl net istihdam artışının sektörel dağılımı Türkiye'den farklıdır.[25] Türkiye sonuçlarında net istihdam artışının en fazla olduğu sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. İkinci olarak ise imalat sektörü gelmektedir. Hakkari ilinde ise net istihdam artışının en fazla olduğu sektör inşaat sektörüdür.ikinci olarak ise idari ve destek hizmet faaliyetleri gelmektedir.

[25] Türkiye sonuçları 81 ilde aynı yöntem ve soru kağıdı ile uygulanan araştırmaların toplamıdır. Tokat ve Samsun illeri proje kapsamında pilot il olduklarından , her iki ilde de araştırmanın uygulanma tarihi diğer illerden öncedir. Tokat'ta alan çalışması Haziran-Temmuz aylarında uygulanırken, 79 ilde Eylül-Ekim tarihlerinde uygulanmıştır. Bu nedenle Türkiye ve Tokat karşılaştırmalarında mevsimsel etki dikkate alınmalıdır.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Gelecek istihdam beklentisi kısa (altı aylık) ve orta (bir yıllık) dönemler itibariyle ölçülmek istenmiştir.

Gelecek istihdam beklentisinde ilde kısa ve orta dönem itibariyle sektörel dağılımda mevsimsel değişimler kendini göstermektedir. Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle gelecek altı aylık dönemde en yüksek istihdam artışı bekleyen işyerleri inşaat sektöründedir. Toplam istihdam artışı beklentisinin %42'si inşaat sektöründedir. İnşaat sektörünü %38 ile toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir.

Kısa vadede Türkiye'de en fazla istihdam artışı bekleyen sektör imalat sektörüdür. Tüm istihdam artışı beklentisinin %28'si bu sektörden kaynaklanmaktadır. İdari ve destek hizmetleri sektörü net istihdam artışının %18'ni, toptan ve perakende ticaret sektörü %1,2'sini oluşturmaktadır.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör Madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür. Toplam istihdam artışının %45'ni Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründen kaynaklanmaktadır. İstihdam artışının %14'i eğitim, %11 bilgi iletişim, %7 finans ve sigorta sektöründen kaynaklanmaktadır. 30 Haziran itibariyle istihdam azalışı bekleyen hiç bir sektör bulunmamaktadır.

Türkiye'de orta vadede istihdam artış beklentisinin %25'i imalat sektöründen; %15'i idari ve destek hizmet faaliyetlerinden; %12'si de toptan ve perakende ticaret sektöründen kaynaklanmaktadır.

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe %3,1 olan NİDO[26], İnşaat sektöründe ise 1,6'dır. Kısa dönemde Toptan ve Perakende Ticaret sektörü istihdamını artırmayı hedeflerken, Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe yer alan işyerleri istihtamını azaltmayı beklenmektedir.

30 Haziran 2013 itibariyle net istihdam değişim oranı %2,1'dir. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe %39,2 olan NİDO, Finans ve Sigorta Faaliyetlerinde ise %1,4, Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe %3,1, Eğitimde %3,6, Bilgi ve İletişim sektöründe %3,8 şeklindedir. 30 Haziran 2013 itibariyle istihdamın azaltmayı hedefleyen sektör bulunmamaktadır.

[26] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, gayrimenkul faaliyetleri sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,1'i olduğu dikkate alınmalıdır.

Tablo 27: Sektörlere göre net istihdam değişim oranı,%

SEKTÖRLER	ARALIK 2012 BEKLENTİSİ	HAZİRAN 2013 BEKLENTİSİ
Bilgi ve İletişim	*0%*	*3,8%*
Eğitim	*0%*	*3,6%*
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	*0%*	*1,4%*
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	*-25,5%*	*39,2%*
Toptan ve Perakende Ticaret	*3,1%*	*3,1%*
İnşaat	*1,6%*	*0%*
Toplam	***0,3%***	***2,1%***

Kaynak:İl İPTA

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam değişim oranı %0,3 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 1,9 puan artış göstererek 2,1'e yükselmiştir. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam beklenti oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmektedir.

SONUÇ

Hakkari İli İşgücü Piyasası Analizi raporunun temel yaklaşımı işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda ele alınacak temel husus işgücü arzı ve talebi arasındaki eşleşmeme, diğer bir ifade ile dengesizliktir. Dengesizliği ortaya çıkartabilmek için ilin işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak analiz edilmesi gerekmektedir.

Giriş bölümünde de açıklandığı gibi ilin işgücü piyasası arz yapısı ve arzı etkileyen değişkenler eldeki mevcut veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu verilerin önemli bir kısmı il değil, İİBS2 bölümlenmesi doğrultusunda Hakkari, Van, Muş ve Bitlis illerini kapsayan TRB2 bölgesine aittir. Arza yönelik ikinci kısıtlama ise bu verilerin önemli bölümünün 2011 yılına ait olması, bir kısmının ise daha eski tarihlere dayanmasıdır.

Talep boyutunun tespiti için özel bir araştırma düzenlenmesine rağmen bu araştırmanın da kısıtları mevcuttur. En önemli kısıt araştırmanın temelini oluşturan adres listesinden kaynaklanmaktadır. Adres listesi 2012 Nisan ayında güncelleştirilmesine ve araştırma 10+çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmesine rağmen 1-9 çalışanı olan işyerlerine ciddi oranda kayma ile karşılaşılmıştır. 10+ işyerlerinden 1-9'a kayma, 10 kişiden az çalışanı olan işyerlerinin de büyüme olasılığının olduğunu ortaya koymaktadır, fakat bu olasılığı ölçebilecek veri seti mevcut değildir.

Diğer bir önemli kısıt ise Türk işgücü piyasasının yapılanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranı çok yüksektir. Bu durum kendini TRB2 bölgesinde de göstermektedir. Bölgede tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı %57,5'tir. Bu oran kadınlarda %38,4 olarak görülmektedir. İşverenlerin çalışanlarına yönelik araştırmalarda sadece kayıtlı elemanlarını bildirdiği, kayıt dışı çalışanlarına dair bir bilgi vermedikleri bilinen bir olgudur.

Araştırmanın diğer bir kısıt da işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgiyi ayrıntılı almada problem yaşanmasıdır. Bu durum özellikle kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi temizlik, taşıma ve inşaat işlerine yönelik meslekleri tek bir kalem altında, beden işçisi olarak bildirmeleridir. Mesleklere yönelik diğer bir kısıt da Meslekler Sözlüğünde bazı mesleklerin tanımlanmasındaki eksikliklerdir. Bazı meslekler Sözlükte yer almamaktadır.

Tüm bu kısıtlara rağmen gerçekleştirilen Talep Araştırması bu güne kadar tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkan sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve zengin bir bilgi tabanına sahiptir.

Hakkari ili sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 81 il içinde 80. sıradadır. Çalışabilir yaştaki nüfusun eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha yüksek. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%67) lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Okur yazar olmayan nüfusun %73'ü, diploması olmayanların da %62'si kadın nüfustur. Nüfusun sadece %22'si lise ve dengi okul mezunu, %6'sı yüksek eğitimlidir.

Bölgede tarım sektöründeki istihdam artışında erkek ve kadınlarda belirgin farklılık olduğu görülmektedir. Kadınlarda %44,9 oranında artış olmasına karşın erkeklerde %12,6 oranında azalış meydana gelmiştir. Ancak tarım dışı istihdamda her iki cinsiyette de artış olduğu görülmektedir. 2005-2011 yıları arasında tarım sektörü ve tarım dışı sektörlerde kadın istihdam oranında ciddi artış olduğu gözlenmektedir.

Toplam istihdamın % 17'si sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %58,8 iken, sanayi sektöründe çalışanların

%76,2'sini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %15,5'i lise ve dengi okul mezunu, %4,8'i de yüksek okul mezunudur.

Bölgede istihdam oranı azalırken, işsizlik oranı artmaktadır. İşsizlik oranının yükselmesinde iki etken vardır. Genç nüfus ve kadınlar. 2011 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarına göre bölgede işsizlik oranı %12,3 iken, bu oran genç nüfusta %16,2'dir. Erkeklerde %13,4 olan işsizlik oranı, kadınlarda %8,8'e düşmektedir. Özellikle genç kadın nüfus işgücü piyasasına girmeye çalışmakta ve işsizlik oranı üzerinde etkili olmaktadır. Bölgede en yüksek işsizlik oranı %21,3 ile 20-24 yaş grubundaki kadınlardadır.

Eğitim düzeyi kadınların işgücü piyasasına girişlerini erkeklerden daha fazla etkilemektedir. Yüksek eğitimli kadınlarda %14,6 olan işsizlik oranı erkeklerde sadece %8,6 dır. Lise altı eğitimli işsizlerin %12,5'ini kadınlar oluştururken, yüksek eğitimli işsizlerin üçte birini kadınlar oluşturmaktadır. İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri de erkeklerden daha uzundur. Tüm bu göstergeler bölgede kadınlarda eğitimli, ilk kez işgücü piyasasına giren ve uzun süredir işsiz profili varlığını ortaya koymaktadır.

İŞKUR'a kayıtlı işsizler incelendiğinde aynı yapının Hakkari ili kayıtlı işsizleri için de geçerli olduğu görülmektedir. 2012 yılında en fazla kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin %27,9'u bu yaş grubundadır. İşsizlerin üçte ikisinden fazlası 20-34 yaş grubundadır.

İlin eğitim durumuna paralel olarak kayıtlı işsizlerin yarısı lise altı eğitime sahiptir. Kayıtlı işsizlerin %8,2'si yüksek eğitimlidir. Kayıtlı işsiz istatistikleri ilde de bölge işsizlik yapısına benzer bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bu istatistiklerde de eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların işgücü piyasasına girmeleri artmaktadır. Lise altı eğitimli kayıtlı kadın işsizler toplam lise altı eğitimli kayıtlı işsizlerin %36,4'ünü oluştururken, yüksek eğitimlilerde bu oran %32,8'e yükselmektedir.

Talep araştırması sonuçlarına göre toplam çalışanların sadece %11'i kadındır ve bu oran %25 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

Kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı Türkiye ortalamasından düşük olmakla birlikte, kadın çalışanların görece olarak ağırlık kazandıkları sektörler Türkiye ile aynı eğilimi göstermektedir. Hem Hakkari de hem de Türkiye'de kadınların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Örneğin çalışanlarının yarıya yakını (% 41) kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 2, çalışanlarının %26 sının kadın olduğu Mesleki Bilimsel ve Teknik faaliyetleri sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı %1 ,çalışanlarının % 19'nun kadın olduğu Bilgi ve iletişim faaliyetlerinin toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 7'dir.

İlde ana meslek gruplarının dağılımı Türkiye dağılımından farklı değildir.Hem İlde hem de Türkiye'de ilk sırada nitelik gerektirmeyen meslekler yer almaktadır.Türkiye'de ikinci sırada da profesyonel meslek grupları yer almaktadır ancak ilde ikinci sırada Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanları yer almaktadır. Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %11'ini kadınlar teşkil ederken, büro ve hizmet işlerinde çalışanların %24'ni kadın, profesyonel meslek gruplarının da %23'ü kadındır. Buna karşılık yöneticilerin sadece %5'i, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının %2'si kadındır.

İlde açık işlerin karşılanma oranı, diğer bir ifade ile işe yerleştirme oranı %95,1 dir. Bu oran özel sektörde, %11,8'dir. İŞKUR istatistiklerine göre toplam işe yerleştirmelerin %88,9'u 15-39 yaş aralığındadır. Kayıtlı işsizlerin yaş dağılımı ve işe yerleştirme oranı dikkate alındığına bu oran doğal görülebilir. İşe yerleştirilenlerin %16,6'sı kadındır.

Eğitim durumuna göre İşe yerleştirmelerde kadın payının en yüksek olduğu eğitim seviyesi ilköğretim eğitim düzeyidir.

Kadınların işe yerleştirilmelerinde kurslar vasıtasıyla yapılan işe yerleştirmeler önemli yer almaktadır. Kurslar vasıtasıyla yapılan yerleştirmelerin %26,6'sını kadınlar oluşturmaktadır.

Hedef istihdamın artırılması ise, istatistikler kadın istihdamını artırmadan bu hedefe ulaşmanın mümkün olmadığını göstermektedir. Bunun için de kadın eğitim seviyesinin artırılması ve düşük eğitim seviyesine sahip kadınların da istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekliliktir. Hakkari'de İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin yarısından fazlası lise altı eğitimlidir. Bu kişilerin istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır.

Talep boyutu itibariyle, araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[27] iş inşaat sanayindedir. Hakkari ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde hem işyeri sayısı hem de çalışanlar itibariyle lokomotif sektörler inşaat ve toptan-perakende ticarettir. Bu husus açık işlerde de kendini göstermekte ve en fazla açık işin olduğu sektör de inşaat olmakta, toptan-perakende ticaret ve eğitim sektörleri takip etmektedir.

Anket uygulanan işyerlerinde açık iş oranı[28] %2'dir. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 6'dır. Sektörde çalışan sayısının az olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmesede sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir.

En fazla çalışana sahip sektörlerin açık iş oranları da yüksektir en fazla açık işin olduğu sektör de inşaat olmakta, toptan-perakende ticaret ve eğitim sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 28'i inşaat , %26'sı ticaret, %19'u eğitim sektöründedir. Gayrimenkul faaliyetleri ile kültür, sanat ve eğlence sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

Açık iş oranının yüksekliğinin iki anlamı vardır. Ya istihdamda yaşanan yüksek artış, doldurulması gereken işler yaratmaktadır; ya da yüksek bir eleman devri nedeniyle yüksek açık iş yaşanmaktadır.

Elimizde şu aşamada ilde istihdam artışını gösterecek bir veri yoktur. Bu veri ancak gelecek yıl mevcut olacaktır. 10+ işyerlerinde tam sayımın uygulanması, gelecek yıl kapsanacak bir çok işyerinin bu yıl ile aynı olmasına yol açacak ve hem gruplandırılmış veriler hem de işyeri bazında açık iş oranı ve sebebi bulunabilecektir.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %33 ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlardır . Bu ana meslek grubunu %26 ile Profesyonel Meslek Mensupları ve %16

---

[27] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

[28] Açık iş oranı (AİO) açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde ifade edilir:
AİO = Açık İşlerin Sayısı / (Mevcut Çalışanların Sayısı + Açık İşlerin Sayısı) * 100.

ileHizmet Ve Satış Elemanları takip etmektedir. Açık iş oranı yüksek mesleklerin büyüme potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek Ön Muhasebecidir. Açık işlerin %23'nü Ön Muhasebeciler oluşturmaktadır. Ön Muhasebecileri %16 ile Diğer Öğretmenler takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslek ilimizde Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı sektörüdür.

İlde açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus genelde herhangi bir eğitim düzeyinin istenmemiş olmasıdır. İşverenlerin çoğu talep edilen eğitim düzeyine fark etmez cevabını vermiştir. Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler ön muhasebeci ile diğer öğretmenler gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olmasına rağmen bu meslekler için de istenen eğitim düzeyi sorusuna verilen cevap "fark etmez " olmuştur. Bunun arkasında işverenlerin aradıkları elemanlarda eğitim düzeyinden çok meslekte yeterli bilgiye sahip olmalarını istemeleri etkendir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin bulunmama nedenleri sıralaması da bu görüşü teyit etmektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada elemanların yeterli iş tecrübesine sahip olmamaları, üçüncü sırada meslekte eleman bulunamaması gelmektedir. İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında Kasiyer , Muhasebeci, Satış Elemanı (Perakende), Garson (Servis Elemanı) ve Reyon Görevlisi gelmektedir.

Sadece ilk iki meslekte değil, ilk onda yer alan açık işlerle temininde güçlük çekilen meslekler arasında da büyük bir paralellik vardır. Aynı paralellik istenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerde de görülmektedir. Becerilerin geliştirilerek işverenlerin istekleri doğrultusunda açık işlerin karşılanması bu mesleklere ve yukarıda belirtilen meslek gruplarına yönelik eğitim programlarını öncelikli hale getirmektedir.

Gelecek istihdam beklentisinde ilde kısa ve orta dönem itibariyle sektörel dağılımda mevsimsel değişimler kendini göstermektedir. Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle gelecek altı aylık dönemde en yüksek istihdam artışı bekleyen işyerleri inşaat sektöründedir. Toplam istihdam artışı beklentisinin %1,7'si inşaat sektöründedir. İnşaatı %1,5 ile toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir. Madencilik ve taş ocakçılığı sektörüde mevsimsellikten etkilenmekte gelecek altı aylık dönemde istihtam azalışı görülmektedir. İstihdamın en yüksek sektör olan inşaat sektörü mevsimsellikten etkilenmekte ve 31 Aralık itibariyle sektörde net istihdam artışı beklenmemektedir. 31 Aralık itibariyle istihdam azalışı bekleyen tek sektör Madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör Madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür. Toplam istihdam artışının %45'ni Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründen kaynaklanmaktadır. Net istihdam artışının %14'i eğitim, %11 bilgi iletişim, %7 finans ve sigorta sektöründen kaynaklanmaktadır. 30 Haziran itibariyle net istihdam azalışı bekleyen hiç bir sektör yoktur.

Sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlanması amacıyla; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemi hedeflenmelidir.

Verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli olması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması ve istihdam garantili olması gerekir. Bu amaçla verilecek eğitimlerin biçim ve içerik açısından belirlenmesi noktasında mesleki eğitim uzmanlarının yanı sıra ilgili alanlardan işveren temsilcilerinin görüşlerinin alınması çok önemlidir.

İlde dikkat çeken diğer bir husus da özellikle de bazı sektörlerde görülen yüksek işe giriş ve çıkışlardır. Bu yüksek devinim ilde yüksek bir kayıtdışı istihdamın olduğuna dair kanaat oluşturmaktadır. Hem kayıtdışılığın önlenmesinde hem de devinimin işletme ve ekonomide sebep olduğu üretim kayıplarının, elemanları tekrar eğitme maliyetlerinin azaltılmasında da İŞKUR'a görev düşmektedir; işletmelerin eleman alımlarında İŞKUR'u daha fazla kullanmaları için oluşturulmuş olan teşvik sistemlerini işverenlere daha etkili yollarla anlatmak ve işe yerleştirilen elemanların takibini daha etkin yapmak.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi

(İŞLETME SORU FORMU)

Sayın İşletme Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilçede istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır

Gizlilik

Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sözden alınan bu bilgilerden gizli olanlar idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, memur veya kişiye verilmez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

Kapsam

Bu anket, İlimizdeki işletmelerden/girişimlerden olasılıklı örnekleme yöntemiyle seçilen işletmeleri/girişimleri kapsamaktadır.

Soru formunun, İşletme/İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan işletmelerde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda ankete katılarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

FORM NO : |_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|

ADRES BİLGİLERİ

İL :
İLÇE :
BUCAK :
KÖY :
MAHALLE :
CADDE/SOKAK :
DIŞ KAPI NO :
İÇ KAPI NO :
TELEFON/FAKS/e-MAİL : / /

Formu Dolduran İşletme Yetkilisinin

Adı ve Soyadı : Ünvanı :
Tarih : Telefonu :
E-posta : @ İmzası :

	Anketör	Kontrolör	Veri Giriş Personeli
Adı ve Soyadı	/	/	/
Tarih ve İmza	/	/	/

BİLGİ İÇİN BAŞVURULA-BİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	ADRES	TELEFON	FAKS	E-POSTA

BÖLÜM I - İŞLETME BİLGİLERİ

1. İşletmenin yasal ünvanı:.....

2. İşletme kaç yıldır faaliyet göstermektedir?
..... Yıl

3. İşletmede mevsimlik çalışılıyor mu?
1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır ⟶ **Soru 5'e geçiniz.**

4. Mevsimlik çalışılan ayları belirtiniz.

1	☐	Ocak	4	☐	Nisan	7	☐	Temmuz	10	☐	Ekim
2	☐	Şubat	5	☐	Mayıs	8	☐	Ağustos	11	☐	Kasım
3	☐	Mart	6	☐	Haziran	9	☐	Eylül	12	☐	Aralık

5.İşletmenin tüm faaliyetlerini işaretleyiniz. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

01 Madencilik ve Taşocakçılığı ☐	02 İmalat ☐	03 Elektrik, Gaz, Buhar,İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı ☐
04 Su temini,Kanalizasyon,Atık Yönetimi ve İyileştirme faaliyetleri ☐	05 İnşaat ☐	06 Motorlu Taşıtlar ve Motorsikletlerin satışı, Bakımı ve Onarımı ☐
07 Toptan ticaret ☐	08 Perakende Ticaret (motorlu kara taşıtları ve motorsikletler hariç) ☐	09 Ulaştırma ve Depolama ☐
10 Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri ☐	11 Bilgi ve İletişim ☐	12 Finans ve Sigorta Faaliyetleri ☐
13 Gayrimenkul faaliyetleri ☐	14 Mesleki,Bilimsel ve Teknik faaliyetler ☐	15 İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ☐
16 Eğitim ☐	17 İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler Faaliyeti ☐	18 Kültür,Sanat,Eğlence,Dinlence ve Spor ☐
19 Diğer Hizmet Faaliyetleri ☐		

6.a.İşletmenin ana faaliyetini açıkça yazınız.

İşletmenin ana faaliyetini yazarken; işyerinde üretilen ürün ya da hizmetin açıkça ifade edilmiş olmasına dikkat ediniz. Örneğin; imalat sektörü için giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünleri imalatı, alüminyum üretimi, inşaat sektörü için; karayolları ve otoyolların inşaatı, su projeleri inşaatı, ticaret sektörü için; elektrikli ev eşyaları toptan ticareti gibi.

6.b. İşletmede üretilen ürün ya da hizmete birkaç örnek veriniz.

İşletmede üretilen ürün ya da hizmeti örneklendirirken açıkça ifade edilmiş olmasına dikkat ediniz. Örneğin; ana faaliyeti giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünleri imalatı dendiğinde verilen örnekler; battaniye imalatı, perde imalatı, toz bezi imalatı, yıkı takımı imalatı, muflak havlusu imalatı; alüminyum üretimi dendiğinde; alüminyum alaşımları imalatı, yarı mamul alüminyum üretimi; karayolları ve otoyolların inşaatı dendiğinde, yolların asfaltlanması, yolların boyanması diğer işaretlemeler; su projeleri inşaatı dendiğinde; su yolları liman ve ırmak işleri, kıyı düzenlemeleri, baraj ve bent inşaatı; elektrikli ev eşyaları toptan ticareti dendiğinde; radyo ve televizyon toptan ticareti, elektrikli ısıtma cihazlarının toptan ticareti gibi olmalıdır.

NACE Rev.2 |_|_|_|_| NACE kodları İŞKUR İl Müdürlüğü tarafından verilecektir.

2

Bölüm II Mevcut İstihdam

S1- İşletmede çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan İş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Toplam	Erkek	Kadın
01	02	03	04	05
	|_|_|_|_|_|_|			
	|_|_|_|_|_|_|			

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S2- İşletmenizde/İşyerlerinizde referansa dönemlerde (19 aralık 2011-19 Ocak 2012) eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S2.01 Eleman İhtiyacı duymuyoruz ☐ ⟶ Soru 3'e geçiniz.

Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Eğitim düzeyi 1. Lise altı 2. Çıraklık eğitimi 3. Genel lise 4. Meslek lisesi 5. Meslek yüksekokulu 6.Lisans 7. Lisans üstü 8. Farketmez	* Beceri İhtiyacı 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Sözsüz yetenekler 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje bazlı çalışma 6.Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği	Toplam Açık İş Sayısı	İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2- HAYIR	* Açık işlerinizi genellikle hangi yolla arıyorsunuz? 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş Dost 4. Kariyer İnternet Siteleri 5. Özel İstihdam Bürosları
			1 2 3 4 5 6 7 8 9 10			1 2 3 4 5
02	03	04	05	06	07	08
	|_|_|_|_|_|_|_|_|	|_|		|_|_|_|	|_|	

BÖLÜM IV. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S4. Geçen 12 aylık sürede (2011 yılı içerisinde) eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S4.01 Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → Soru 5'e geçiniz.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Temininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşılıdınız mı? 1-EVET 2- HAYIR 3-KISMEN	* Temininde Güçlük Çekilme Nedeni 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki becerya/nitelliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
02	03	04	05	06				
	|_|_|_|_|_|_|	|_|_|	|_|					

BÖLÜM V. SON 12 AY İÇİNDE İŞE GİRİŞ ÇIKIŞLAR

S5- Son 12 ay içerisinde (2011 yılı içerisinde) işletmenizde/İşyerlerinizde eleman alımı yapıldı ise aşağıdaki tabloyu meslekler ayrımında doldurunuz?

S5.01 Son 12 ayda İşyerlerine eleman alımı yapılmadı. ☐ → Soru 6'ya geçiniz.

Eleman Alınan Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Alınan Eleman Sayısı
02	03	04
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_

S6- Son 12 ay içerisinde (2011 yılı içerisinde) işletmenizde/İşyerlerinizden eleman **çıktı / çıkarıldı** ise aşağıdaki tabloyu meslekler ayrımında doldurunuz?

S.6.01 Son 12 ayda İşyerlerinden eleman çıkmadı / çıkarılmadı. ☐ → Soru 7'ye geçiniz.

Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı	Çıkma / Çıkarılma Nedeni* 1. Ekonomik/Mali 2. Geçici/Mevsimlik Çalışma 3. Çalışma Ahlak ve Disiplinine Uyumsuzluk 4. İşyeri Faaliyet Değişikliği 5. Çalışanın Kendi İstegi 6.Çalışanın Mesleki Beceri Eksikliği 7. İlgili Meslekte Elemana İhtiyaç Kalmaması 8.Diğer						
02	03	04	06						
	|_|_|_|_|_|_|	|_|_|							
	|_|_|_|_|_|_|	|_|_|							

BÖLÜM VI. 12 AY SONRASINDA ÇALIŞAN SAYISINDA ÖNEMLİ DEGİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

S7- 12 ay sonra (2012 yılı sonunda) işletmenizde/İşyerlerinizde çalışan sayısında **artış olacağını** düşündüğünüz meslekleri ve bu meslekleri meydana gelecek sayısal değişimi belirtiniz?

S.7.1 12 ay sonra **artış olacağını** düşünmüyorum. ☐ → Soru 8'e geçiniz.

12 ay sonrasında İşyerlerinizde çalışan sayısında önemli artış olacağını düşündüğünüz meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Bu meslek grubunda olmasını beklediğiniz sayısal artışı belirtiniz.
02	03	04
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_

S8- 12 ay sonrasında (2012 yılı sonunda) işletmenizde/İşyerlerinizde çalışan sayısında **azalış olacağını** düşündüğünüz meslekleri ve bu meslekleri meydana gelecek sayısal değişimi belirtiniz.

S8.1. 12 ay sonra **azalış olacağını** düşünmüyorum. ☐ BİTMİŞTİR.

12 ay sonrasında İşyerlerinizde çalışan sayısında önemli azalış olacağını düşündüğünüz meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Bu meslek grubunda olmasını beklediğiniz sayısal azalışı belirtiniz.
02	03	04
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_

Ek 2- Araştırma Yöntemi

İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dahilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 64 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir. Geri kalan 66 ilde ise 10+işyerlerinde tam sayım uygulanmıştır. Hakkari ili 10+işyerlerinde tam sayım uygulanan illerden bir tanesidir.

Amaç: Talep araştırmasının amacı işsizliğin indirgenmesi ve iller bazında sektörlere göre istihdam politikalarının oluşturulması için işverenlerin talep boyutunu tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

Coğrafi kapsam: Tüm ilçe ve köyleri de kapsayacak şekilde tüm Hakkari ilidir.

Birim: Hakkari ilindeki 10 ve daha fazla kişi çalışanı olan yerel birim işyerleridir.

Yerel birim coğrafi olarak tanımlanan bir yerdeki mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetleri ya da bunların bir kısmını yürüten bir girişim ya da girişimin bir parçasıdır. Yerel birim girişimin; merkez, büro, mağaza, büfe, fabrika, atölye, maden ocağı, şantiye, otel, lokanta, kafe, okul, hastane, depo gibi adresi coğrafi olarak tanımlanabilen bir yerdeki yerleşik olan bölümüdür. Bu yerde ekonomik faaliyet tek bir girişim için bir ya da daha çok kişinin tam gün ya da kısmi olarak çalışmasıyla yürütülür. Girişim merkezinin bulunduğu yer de bir yerel birimdir.

Çerçeve: TÜİK'in 2011 yılı İşyeri Kayıt Sistemi işyerleri listesini oluşturmuştur. Çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için işyeri cevapsızlık formu doldurulmuştur.

Sektörel kapsam: İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si kapsama dahil edilmiştir.

B	*Madencilik ve Taşocakçılığı*
C	*İmalat*
D	*Elektrik,gaz,buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı*
E	*Su temini,Kanalizasyon,Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri*
F	*İnşaat*
G	*Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı*
H	*Ulaştırma ve Depolama*
I	*Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri*
J	*Bilgi ve İletişim*
K	*Finans ve Sigorta Faaliyetleri*
L	*Gayrimenkul Faaliyetleri*
M	*Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler*
N	*İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri*
P	*Eğitim*
Q	*İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri*
R	*Kültür,Sanat,Eğlence,Dinlence ve Spor*
S	*Diğer Hizmet Faaliyetleri*

Kapsanmayan sektörler

A	*Tarım,Ormancılık,Balıkçılık*
O	*Kamu Yönetimi ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik*
T	*Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak*
U	*Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri*

Meslek sınıflaması: Mesleklerin tespitinde kullanılan sınıflama ISCO 2008'in Türkiye uyarlaması olan Türk Meslekler Sözlüğüdür.

Veri derleme yöntemi: Hakkari ili talep araştırması alan uygulaması yüz yüze görüşme yöntemi ile 10 Eylül 31 Ekim 2012 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Cevapsızlık düzeltmesi: Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

***İstihdam Politikası*: Genel** olarak, ekonomide mevcut istihdam düzeyinin korunması ve artırılması ve artırılması için hedefler belirlenmesidir.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri pazardır.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*:** Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dahil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dahil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı: İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz , ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam+İşsiz)}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dahil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar*:* Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dahil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = $\frac{\text{Toplam istihdam}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}}$ x 100

Yüksek istihdama katılım oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam , eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri

M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslar arası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 ve 6 basamaklı meslekler yer almaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ istihdam}$ x 100

İşsiz: İşsiz çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{İşsiz}{İşgücü\ arzı\ (istihdam + işsiz)}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresin uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücü dışı (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler, çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. *Eğitim/Öğretime devam ediyor:* Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücü Dışı Nüfus Oranı = $\frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus-(İstihdam+İşsiz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgiler

Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemi. (İŞKUR)

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır.

Açık İş Oranı: Açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde hesaplanır.

Açık İş Oranı = $\frac{\text{Açık işlerin sayısı}}{\text{Açık işlerin sayısı} + \text{Çalışanların sayısı}}$ x 100

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesi (İŞKUR)

İşe Yerleştirme: Bir işyerinde bir kişinin açık olan işe atanmasıdır. (EUROSTAT)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) işsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

İşe Yerleştirme Oranı: Açık işlere yerleştirilen kişi sayısını ifade eder ve şu şekilde hesaplanır.

İşe Yerleştirme Oranı = $\frac{\text{İşe yerleştirilen sayısı}}{\text{Açık iş sayısı}}$ x 100

Net İstihdam Değişim Oranı: İstihdam değişimini açıklar ve şu şekilde hesaplanır.

Net İstihdam Değişim Oranı = $\frac{\text{Alınan eleman sayısı} - \text{Çıkartılan eleman sayısı}}{\text{Toplam çalışan sayısı}}$ x 100

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Ek 4- Ek Tablolar

İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (SEGE-2011)					
İL KODU	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*	*İL KODU*	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*
TR100	İstanbul	1	TRB11	Malatya	42
TR510	Ankara	2	TR332	Afyon	43
TR310	İzmir	3	TR905	Artvin	44
TR421	Kocaeli	4	TRA12	Erzincan	45
TR611	Antalya	5	TR631	Hatay	46
TR411	Bursa	6	TR821	Kastamonu	47
TR412	Eskişehir	7	TR813	Bartın	48
TR323	Muğla	8	TR722	Sivas	49
TR211	Tekirdağ	9	TR833	Çorum	50
TR322	Denizli	10	TR823	Sinop	51
TR424	Bolu	11	TR903	Giresun	52
TR212	Edirne	12	TR633	Osmaniye	53
TR425	Yalova	13	TR822	Çankırı	54
TR222	Çanakkale	14	TR712	Aksaray	55
TR213	Kırklareli	15	TR713	Niğde	56
TR621	Adana	16	TR832	Tokat	57
TR721	Kayseri	17	TRB14	Tunceli	58
TR422	Sakarya	18	TRA11	Erzurum	59
TR321	Aydın	19	TR632	Kahramanmaraş	60
TR521	Konya	20	TR902	Ordu	61
TR612	Isparta	21	TR906	Gümüşhane	62
TR221	Balıkesir	22	TRC13	Kilis	63
TR331	Manisa	23	TRA13	Bayburt	64
TR622	Mersin	24	TR723	Yozgat	65
TR334	Uşak	25	TRC12	Adıyaman	66
TR613	Burdur	26	TRC22	Diyarbakır	67
TR413	Bilecik	27	TRA22	Kars	68
TR812	Karabük	28	TRA23	Iğdır	69
TR811	Zonguldak	29	TRC32	Batman	70
TRC11	Gaziantep	30	TRA24	Ardahan	71
TR901	Trabzon	31	TRB13	Bingöl	72
TR522	Karaman	32	TRC21	Şanlıurfa	73
TR831	Samsun	33	TRC31	Mardin	74
TR904	Rize	34	TRB21	Van	75
TR423	Düzce	35	TRB23	Bitlis	76
TR714	Nevşehir	36	TRC34	Siirt	77
TR834	Amasya	37	TRC33	Şırnak	78
TR333	Kütahya	38	TRA21	Ağrı	79
TRB12	Elazığ	39	TRB24	Hakkari	80
TR715	Kırşehir	40	TRB22	Muş	81
TR711	Kırıkkale	41			

Ek 4a- Arz Tabloları

Ek 4b- Talep Tabloları